

MALA BĪBLIA

DLYA NĪZSĪCH KLASZSZOV
NARODNŌCH SKOL.

SZOSZTAVIV :

AVGUSZTĪN VOLOSĪN

szvjascsenĭk jeparchiĭ Mukácsevszkoj,
professzor p.-ucs. szeminárii Ungvárszkoj.

ĪZDANIJE III-OJE.

ČINA 1 KORON.

UNGVÁR,
KNĪHOPECSATNYA AKCIONERNOHO TOVARĪSZTVA „UNIO“
1918.

CSASZTY PERVA.

Sztarōj zavīt.

1. §. Szotvorenije szvita.

Nebo ī zemlyu, ī vsze, sto na nebi ī na zemlī vīdīme, *Boh szotvorīv.*

Boh chotyiv, obō bōv szvit ī *īz nīcsōho* nasztalo vsze: nebo ī zemlya, szolnce, miszāč ī zvīzdō, szkotō ī roszlīnō.

Kolī na zemlī uzse moh zsītī cselovik, na-konec szotvorīv Boh ī *cselovika.*

Vsze to sztalosza *za sīszty dnei*. Szedmoho dnya peresztav Boh tvorītī ī *poszvjatīv tot deny.*

Kto szotvorīv nebo, zemlyu ī vsze, sto jeszty?

Nebo, zemlyu ī vsze, sto jeszty, Boh szotvorīv.

Īz csoho szotvorīv?

Īz nīcsōho, szlovom szvoīm.

Cī mozse Boh īz nīcsōho szotvorītī?

Mozse, ībo jeszty *vszemohuscsij.*

Kto jeszty Boh?

Boh jeszty najszoversennyijseje duchovnoje szuscesztvo, vszej tvarī Hoszpogy.

Ot koho jeszty Boh?

Boh jeszty szam ot szebe, ot Boha zse szuty vsza.

Ot kolī jeszty Boh ī dokolī bude?

Boh jeszty ot vika ī na vikī bude, to jeszty anī pocsatka ne mav anī konca ne bude matī.

Cī mozs vīgyītī Boha?

Boha vīgyītī ne mozs, ībo on jeszty szamōj csī-sztōj duch.

No Boh cī vīdīt, cī csuje ī znaje vsze?

Boh vīdīt, csuje ī znaje vsze, jescse ī mōszlī nasi.

Hgyi jeszty Boh?

Boh jeszty na nebi, na zemlī ī na vszakom misztyi.

Kolyko jeszty Bohov?

Jedīn jeszty tokmo Boh.

2. §. Anhelō.

Kromi szvita vīdīmoho szotvorīv Boh ī ne-vīdīmōj szvit, to jeszty: *Anhelov* na nebi.

Anhelō ne majut tyila, no līs *dusu* ī volyu. Szpervu vszi Anhelō bōlī *duzse dobri*. Mohlī *vīgyitī Boha*, zato *duzse szcsasztlīvi* bōlī.

No ne vszi osztalīsza na vszehda dobrōmī ī szcsasztlīvōmī. Mnohi īz nīch v szvojem szcsasztyu sztalīsza *hordōmī* ī ne chotyilī szluzsītī Bohu. Proto na rozs kaz Boha, holovnōj anhel *Mīchaīl* ī druhi dobri anhelō pobidīlī zlōch ī nīzverhlī īch v *peklo*.

Szeszi neposzlusnyi anhelō zovutsza *diavolamī* (csortamī). Onī navogyat nasz na zloje, ībo zselalī bō ī nasz povesztī v peklo.

Dobri anhelō za nasz molyatsza, nasz na dobro napomīnajut ī ot zloho szochranyajut. Zato ī zovutsza *Anhelamī Chranītelyamī*.

Koho szotvorīv Boh v nevīdīmom szvityi?

V nevīdīmom szvityi szotvorīv Boh Anhelov.

Sto szuty Anhelō?

Anhelō szuty csīsztī duchī, kotri rozum ī volyu īmijut, no tyila nyit.

Jakīmī szotvorīv Boh Anhelov?

Boh szotvorīv Anhelov nevīnnōmī ī szvjatōmī.

Cī osztalī vszi Anhelō v szej szvjatosztī?

Nyit, ne osztalī, ībo mnohi īz nīch pro pōchu szohrisīlī ī szvjatoszty szvoju utratīlī.

Sto sztaloszā sz pōsnōmī Anhelamī?

Īz neba v peklo nīzverzsenno szuty ī peremini-līszā v diavolo.

Sto jeszty peklo?

Peklo jeszty miszto vicsnōch muk.

Sto pomahajut nam Anhelō?

Anhelō za nasz molyatszā, nasz szochranyajut ī na dobro napomīnajut.

Jak zovutszā tyi Anhelō, kotri nasz szochranyajut?

Tyi zovutszā Anhelamī Chranītelyamī.

3. §. Adam ī Jevā v raju.

Kolī vīdīmōj szvit hotovōj bōv, *sesztoho dnya* szotvorīv Boh pervoho cselovika, stobō *panovav* nad szkotamī ī nad ċilōm szvitom.

Tyilo pervoho cselovika szotvorīv Boh īz zemlī ī vdunuv do neho *dusu bezszmertnu*. Īmja szeho pervoho cselovika bōlo: *Adam*.

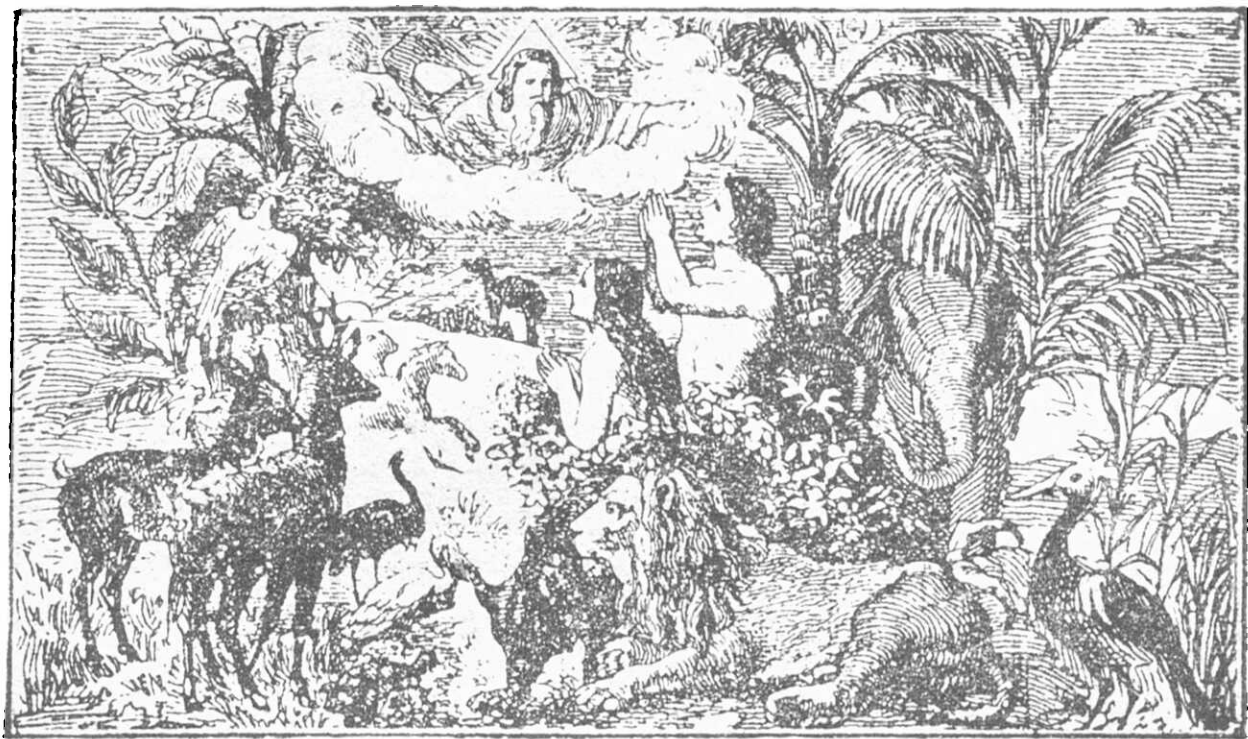
Boh chotyiv, obō cselovik bōv szcsasztlīvōj, zato pomisztīv jeho v raj, v jednu prekrasznu zahorodu.

V raji bōlo mnoho szkotov, cvitov ī derev, szo vszākīmī szmacsnōmī ovocsāmī.

No Adam szamotnōj ne moh radovatīszā krasznoj *prīrogyi*. Ne bōlo 'mu sz kīm pohovorītī. Zato Boh pusztīv na neho hlubokij szon, vōnyav jemu jedno rebro ī īz toho szotvorīv *Jevu, pervu zsenu*.

Potom *blahoszlovīv* īch Boh ī rozsškazav
īm, obō sža *lyubīlī*.

Adam ī Jeva v raji zsīlī duzse *szcsasztlīvo*;

Boh *lyubīv* īch, ībo zsīlī v *nevīnnosztī*, ī ne
znalī nī nuzsdō, nī chvorotō.

Ot nīch proīszchodīt vesz rod cselovicse-
szkij, zato onī zovutsža *prarodītelyamī*.

Jak szotvorīv Boh pervoho cselovika?

Tyilo īz zemlyi szgyilav jemu, a dusu īz nīcseho
szotvorīv ī vdunuv v neho.

Cī umre tyilo cselovika?

Umre, kolī dusa ot tyila sža rozlucsīt.

Cī umre dusa nasa dakolī?

Dusa nasa nīkolī ne umre, ībo jeszty bezszmertna.

Tazse na csij obraz szotvorīv Boh cselovika?

Na szvoj obraz Bozsij po dusi, ībo cselovik *bez-*
szmertnu dusu, *rozum* ī *szvobodnu volyu* maje.

Sto jeszty cselovik?

Jeszty szotvorenije Bozsije, kotroje maje tyilo ī
dusu bezszmertnu, na obraz Bozsij szotvorennu.

Prosto Boh szotvoriv cselovika?

Obō Boha poznav, ī lyubiv, jemu szluzsiv, a po szmertī szpaszen bōv.

Sto maje gyilatī, obō szpaszen bōv?

Maje virovatī v Boha ī dobro csinīti.

Kotri bōlī pervi lyudī, iz kotrōch vezŹ rōd cselovicseszkij rozmnozsivsŹa?

Pervi lyudī bōlī Adam ī Jeva.

Hde naznacsiv Bōh miszto prarodīteľam nasīm?

V raji, prekrasznom ī roszkosnom szagyi, na Vosztoči.

Jakīmī szotvoriv Boh prarodīteľej nasich?

Boh prarodīteľej nasich szotvoriv nevinnōmī ī szvjatōmī.

4. §. **Pervōj hrich.**

Vsze, sto nachodīlosŹa v raji, peredav Boh Adamu ī Jevi.

Szvobodno mohlī sz kazsdoho dereva jisztī ovocsī, lis sz jednoho nyit, kotroje v szeredīnyī raja roszlo. Boh chotyiv uznatī poszlusnoszty prarodīteľej nasich ī rozszkazav īm: **stobō** ne szmilī jisztī ovocsī sz toho dereva, bo jeszlī bō jilī, utratīlī bō szcsasztye ī umerlī bō.

Adam ī Jeva za jedīn csasz poderzsalī szeszū **zapovigy Bozsu**, no csort zavīgyiv īm szcsasztya ī nahovoriv ich, obō peresztupīlī zapovigy.

Jednoho dnya Jeva prīsla īd **zakazannomu derevu** ī uvīgyila na nem jednu hadīnu. Bōv to csort vo vīgyi hadīnō. On szkazav Jevi:

— Csomu ne jiszte iz ovocsej szeho dereva?

— Boh szkazav nam, — odpovila Jeva —

ne szvobodno nam jisztī īz toho, bo utratīme szcsasztye ī umreme.

— Ne bōjtesza, ne umrete, — kazav csort. Kegy bō szte jilī īz szeho dereva, otvorilī bō vam sza ocsī, znalī bō szte jak Boh, dobroje ī zloje.

Jeva īzorvala szobi ovocs ī jila szama, potom dala Adamovī, kotrōj takzse jiv.

Prarodītelyi nasi *szohrisilī* tyazsko, ībo *szamovolyno peresztupilī zapovigy Bozsu*. Szkorse szluchalī na szlovo csorta, jak na rozsказ Bozsij.

Jak dolho pozosztalī prarodītelyi nasi v szvjatosztī szvojej?

Ne dolho, ībo zapovigy Bozsu peresztupilī to-jeszty szohrisilī.

Sto szohrisilī prarodītelyi nasi Adam ī Jeva v raji.

Jeva pokusala plod dereva zakazannoho ī Adamu podala.

Sto ucsinīt tot cselovik, kotrōj zapovigy peresztupīt?

Kto zapovigy peresztupīt, tot hrich ucsinīt.

Sto jeszty hrich?

Hrich jeszty szamovolynoje peresztuplenije zapo-vidī Bozsoj.

5. §. **Kara za hrich prarodītelej nasich.**

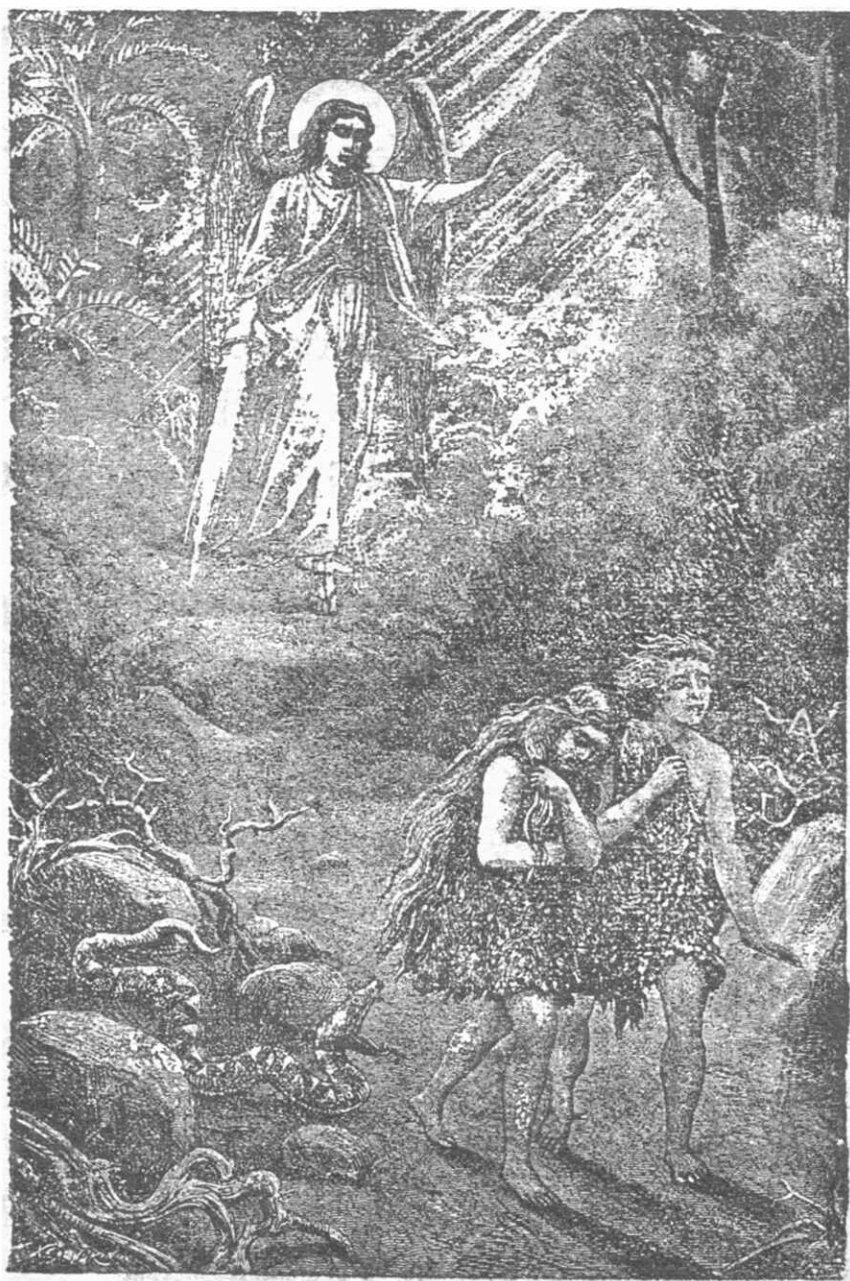
Ledva pokusalī prarodītelyi nasi plod zaka-zannoho dereva, doraz utratilī szvoju *nevīn-noszty*. Rozum ich otumanīvsza, onī zacsalī bojatīsza ī hanybītīsza. Chotyilīsza szkrōtī pe-red Bohom. No Boh *vsze vīdīt ī vsze znaje*, ī doraz *pokarav* ich.

Jevi szkazav Boh:

— Mnoho budeš terpití kolo gyitej tvoích
ī budeš pod vlasztiju muzsa!

Adamu zse szkazav:

— Zemlya proklyata bude v robotyi tvojej,
sz tyazskīm trudom budeš szebi zaroblyatī

chlyib, doki znov ne povernes v zemlyu, iz
kotroj tō vžatōj; ībo zemlya jeszī ī v zemlyu
obernessza.

Potom vōhnav Boh cselovika īz raja, stobō
obroblyav zemlyu. Pered rajem posztavīv anhela,
sz ohnennōm mecsem (szableju).

Szak utrativ *cselovik* szvoje blazsensztvo. Uznava zloje, i zato sztavsza *szmertelynōm*. Zaperlosza pered nīm *carsztvo* i otvorilosza *peklo*. Hrich praroditelej nasich zovesza *hrichom pervorodnōm*, iz toho hricha proiszchodit vszakoje zlo na szvityi.

Pokarav Boh i hadinu, i to szkazav jej, sto proklyata bude mezsī vszimī zviramī; poobicav, sto . . . „*odīn iz potomkov zsenō szokrusit holovu diavola*.“

Szimī szlovamī proukazav Boh szvoje velikōje *mīloszerdije*. Poobicav, sto naroditsza *Otkupitely*, kotrōj opjat otvorit carsztvo i vōkupit lyudej ot karō hricha, to jeszty ot pekla.

Komu poskodiv hrich praroditelej nasich?

Hrich praroditelej nasich poskodiv ne lis im szamōm, no i vszim nam naszlyidnikam ich.

Jak sza zove hrich praroditelej nasich?

Hrich pervorodnōj, to jeszty tot hrich, v kotrom roditsza kazsdōj *cselovik* na szej szvit.

Jak poskodiv hrich pervorodnōj praroditelyam nasim i nam vszim?

Tak, sto praroditelyi nasi i mō vszi szpaszenije nase utratili i pohibely vicsnu zaszluzsili.

Ci zmīloszerdovavsza Boh nad praroditelyami i nad nami?

Tak jeszty zmīloszerdovavsza, i bo poobicav poszlati rodu *cseloviceseszkomu Otkupitelya*.

6. §. **Kaīn i Avely.**

U Adama i Jevō bōlo mnoho gyitej. Sztarsij iz szōnov *Kaīn* obroblyav zemlyu, molodsij zse *Avely* pasz ovci. Kaīn hnyivlīvōj i zlōj bōv, Avely zse blahij, szpokoijnōj.

Raz Kaïn ī Avely prīnoszīlī Bohu *zsertvu*. Kaïn jak zemlegyilec, zerno, Avely zse jak pasztōr, barana. Avely szmīrenno ī najkraszsoho barana szvojeho pozsertvovav Bohu, Kaïn zse sz zlōm szerdcem ī podloje zerno prīnesz na zsertvennik. Zsertva dobroho Avelya lyubīlasza Bohu, Kaïnova zse nyit. Zato rozszerdīvsza Kaïn na Avelya, vōklīkav jeho na pole, ī ubīv jeho.

Za szej velīkij hrich Boh pokarav Kaïna. *Szoviszty* na tolyko hrōzla jeho, sto pokoja ne moh najti ī do szmertī bludīv po zemlī.

Kōtra jeszty pervā najbolysa zapovigy Bozsa?

Pervā najbolysa zapovigy Bozsa jeszty: „*Vozlyubīsī Hoszpoda Boha tvojeho vszīm szerdcem tvoīm, ī vszeju duseju tvojeju ī vszeju mōszliju tvojeju*“.

Kōtra jeszty druha najbolysa zapovigy Bozsa?

Druha zapovigy, pervoj podobna jeszty: „*Vozlyubīsī blīzsnyaho tvojeho, jak sam szebe*“.

Na sto objazuje nasz szija dvojna zapovigy Bozsa?

Objazuje nasz na *lyubov* ko Bohu i ko blizsnemu.

Jak povinnō mō lyubītī Boha?

Vōszse vszakoho szotvorenija lucsse i bolyse.

Csim pokazujeme, sto Boha lyubīme?

Tyim pokazujeme, jeszli jeho zapovidī poderzsīme.

Koho po Boži povinnō mō lyubītī?

Blizsnyaho, jak szamōch szebe.

Kto jeszty blizsnij nas?

Jeszty kazsdōj cselovik, chotya bō i neprijately nas bōv.

Csim pokazujeme, sto blizsnyaho lyubīme?

Pokazujeme tym, jeszli blizsnemu i szerdcem dobri pozsadajeme i gyilom dobri csīnīme.

Jak zovutsza tyi dobri gyila, kotrōmī blizsnyaho szpomahajeme?

Tyi dobri gyila, kotrōmī blizsnyaho szpomahajeme, zovutsza „*mīloszerdnōmī ucsīnkamī*“.

7. §. Potop szvita.

Vmiszto ubītoho Avelya dav Boh Adamu i Jevi īnoho szōna dobroho, kotrōj zvavsza *Szīt*.

Potomkī Kaīna bōlī zlōmī, potomkī zse Szīta bōlī dobrōmī. No sz csaszom potomkī Szīta pomisalīsza sz potomkamī Kaīna, i sztalīsza zlōmī. Zloba lyudej duzše ubolysalasza.

Boh dolho terpiv zlobi lyudej, ībo On *dolhoterpelīvōj* jeszty. No lyudī ne chotyilī polyipsatīsza, i zato Boh posztanovīv potopom vōhubītī īch, i vsze, sto zsīlo na szvityi.

Līs pravednoho *Noja* i famīliju jeho *po-mīlovav* Boh, ībo onī vīrno szluzsīlī Jemu. Na

rozszkaz Boha, Noj iz dereva szbudovav szobi jedīn velīkij koravely (kovcseh) ī v tom szpasz szebe, zsenu ī gyitej szvoīch, a takzse dazkolyko par iz kazsdoho roda szkotov.

Za szto rokov robīv Noj, poka szbudovav korabely. Prī tom vsze napomīnav lyudej, stobo *pokajalīsza*, no onī szmijalīsza iz jeho szlov ī dale hrisīlī.

Kolī zse korably hotovōj bōv, nacsav padatī dozsgy ī za szorok dnej ī szorok nocsej ne peresztav. Voda zallyala vszu zemlyu, ī najvōszsi horō sztojalī pod vodoju.

Potopīlosza vsze, sto zsīlo na zemlī, lyudī ī szkotō, pohīblī ī ptīci. Korably zse Noja szpokojno plavav po vogyi ī tak Noj, zsena, gyitī jeho, ī zsenō szōnov jeho osztalīsza zsīvōmī, taj ī szkotō sz nīmī, kotri v korablyi bōlī.

Na konec peresztav dozsgy ī voda nacsala opadatī ī pokazalīsza verchī hor. Korably Noja sztav na jednoj hori. Kolī vīgyīv Noj, sto zemlya uzse szucha, vōjsov īz korablya, vōpusztīv ī szkotov. Potom szbudovav oltar' ī *īz blahodarnosztī* prīnesz na nem zsertvu Bohovī.

Zsertva Noja lyubīlasza Bohu, ī On poobičav, sto uzse nīkolī ne bude karatī szvit potopom, ī v znak toho pojavīlasza kraszna *duha*.

Cī dozīraje Boh szej szvit?

Boh dozīraje szej szvit, kazsdoje szotvorenije, do najmenysoho cservaka.

Cī dozīraje Boh nasz?

Tak jeszty dozīraje, ībo on daje nam zsīvot, zdorovje ī vsze, sto majeme.

Prosto daje nam Boh vsze szije?

Proto, ībo Boh jeszty najlucssij Otec nas nebesznōj.

8. §. Szōnō ī potomkī Noja. Sztolp Babīlonszkij.

Szōnō Noja zvalīsza: *Szīm, Cham ī Jafet*. Sz nīmī nacsav Noj obroblyatī zemlyu. Naszadiv on ī vīnīču. Ne znajucsī jescse szīlō vīna, raz vōpīv bolyse, jak nuzsno bōlo, ot *cseho zaszpav* ī neprīsztójno lezsav. Uvīgyiv to Cham ī vōszmijav otca, ale Szīm ī Jafet zakrōlī holoho otca.

Noj probudīvsza ī jak uznav, sto robīv Cham, proklyav jeho, a Szīma ī Jafeta blahoszlovīv ī otcev-szkoje blahoszlovenije taj klyatva Noja īszpolnīlīsza na szōnach jeho.

*

Potomkī Noja rozmnozsīlīsza ī sznov sztalīsza takīmī zlōmī, jakīmī bōlī pered potopom. Onī v jednoj kraīnyi zsīlī ī hovorīlī jednōm

jazōkom. V hordosztī szvojej zacsalī budovatī taku vōszoku turnyu, obō *do neba doszihala*. No Boh pokarav īch za szeszu hordoszty, ībo zamisav jazōkī īch, ī ne mohlī dokoncsītī budovlyu.

Tohdō lyudī rozōjslīsza po szvitu ī zacsalī hovorītī razlīcsnōmī jazōkamī.

Prosto pokarav Boh potomkov Noja, kolī budovalī sztolp Babīlonszkij?

Pro *pōchu* ilī *hordoszty* īch, ībo Boh līs *szmīren-nōch* lyubīt.

Jednaki-lī szuty vszi hrichī?

Nyit, ībo szuty menysi ī bolysi hrichī. Menysij hrich prosztītelynōm, a bolysij szmertelynōm zovesza.

Prosto zovesza hrich bolysij szmertelynōm?

Proto, ībo hrich szmertelynōj otnīmaje ot dusi blahodaty Bozsu, kotra jeszty zsīvot dlya dūsī.

Kotri hrichī szuty holovnyi?

Szuty szeszi: 1) Pōcha ilī hordoszty. 2) Szku-poszty. 3) Necsisztota. 4) Zazdroszty. 5) Obzsīrsztvo. 6) Hnyiv. 7) Lyinīvsztvo do chvalō Bozsoj.

Jeszty-lī hrich velīkoje zlo na szvityi?

Hrich jeszty najbolysoje zlo na szvityi, ībo cse-lovik cserez hrich szmertelynōj obrazīt Boha, blahodaty jeho ī carsztvo nebesznoje utratīt ī na szem szvityi karō, a na druhom zse mukī pekla zaszluzsīt.

Tazse cī potrebno ot hricha varovatīsza?

Tak jeszty potrebno, szkorse bo volyijeme čilōj szvit utratītī ī umertī, jak Boha hrichom prohnyivatī.

9. §. Avraam.

Csim bolyse rozmnozsīlīsza lyudī po zemlī, tōm horsīmī onī sztavalīsza: zabōvalī o Božī ī nacsalī umolyatī szolnce, miszac ī zvizdō; druhi zse īz dereva, ka-

minya, zolota, sztribra izrobīlī szebi *īdolō* (bolvanō) i tōm klanyalisza.

Mezsī bezbozsnōmī lyugymī zsīv muzs pravednōj, po īmenī *Avraam*. Jeho vōbrav Boh, stobō cserez neho i cserez potomkov jeho *szochranīlasza pravdīva vira i nagyija na Szpaszītelya*, poobičannoho uzse v raju.

Boh ne chotyiv, stobō Avraam zsīv mezsī bezbozsnōmī, zato rozszkazav jemu:

— Vōjdī iz rodīnō tvojej i īdī na zemlyu, kotru, ja tebi ukazsu.

Avraam povīnovavsza i sz sztadamī szvoīmī perejsov na zemlyu *Chanaan*.

Tuj iz laszkī Bozsoj sztavsza Avraam duzse bohatōm. No on ne zabōv o Boži, ale vsze virno szluzsīv Jemu.

Prosto lyubiv Boh Avraama?

Za jeho tverdu viru, lyubov i poszlusnoszty. Avraam varovavsza od zla i virno szluzsīv Bohu.

Cī dovolyno tokmo varovatīsza ot zla?

Nyt, ne dovolyno, no i dobro treba csīnītī, to jeszty sto Bohu prījemno i dusi nasej szpaszītelyno jeszty.

Sto jeszty Bohu prījemno i dusi nasej szpaszītelyno?

Szuty dobrogyitelyi i dobri ucsīnkī.

Sto jeszty dobrogyitely?

Jeszty posztojanna uszīlovnoszty dusi nasej zapovidī Bozsi vōpolnyatī, chotya bō jak nam tyazsko bōlo.

Kolyko jeszty dobrogyitelej holovnōch?

Jeszty szīm: 1) Vira. 2) Nadezsda. 3) Lyubov. 4) Mudroszty. 5) Umirennoszty. 6) Szpravedlivoszty. 7) Kriposzty. Iz szīch pervi i „*bohoszlovszkīmī*“ dobrogyitelyamī zovutsza.

Sto szuty dobri ucsīnkī?

Szuty taki vnyisnyi gyila, kōtrōmī vnutrenna dobrogyitely nasa pered Bohom i pered lyugymī pokazujesza.

Kotri szuty holovnyi dobri ucsīnkī?

Szuty szeszī trī: Molitva, poszt i mīlosztōnya.

10. §. Avraam zsertvuje Īszaaka.

Raz Avraam u szamoje poludne kolo szvojeho satra szīgyiv, kolī nedaleko na putī uvīgyiv trech muzsej. Avraam *scsīro* pohosztiv īch. Tohda jedīn īz nīch poobičav 100 lyitnomu Avraamu, sto zsenā jehō *Szara*, u rok bude matī szōnā. Kolī szeszi hosztyi poslī, tohdō

uznav Avraam, sto to szam Hoszpogy javīvsza jemu sz dvoma anhelamī.

Obitnīča Bozsa īszpolnīlasza. U rok Szara porodīla szōnā, kotroho nazvalī *Īszaakom*.

Avraam duzse radovavsza szōnu ī lyubiv jehō, bo Īszaak bōv dobrōj, poszlusnōj ī pobožsnōj.

Koli uzse podrosz Īszaak, jednoj nocsī Hoszpogy Boh javīvsza Avraamu ī szkazav jemu:

— Avraame, vozmi szōna szvojeho, īdī na horu Moriju ī tam prīneszī jeho mnyi v zsertvu!

Avraam vsze *poslusnōj* bōv Bohu, ī zato ī teper' hotov bōv īszpolnīti *volyu Bozsu*.

Vsztav rano, posov sz szōnom na horu, szbudovav zsertvennik, povjazav Īszaaka ī polozsiv na derevo. Uzse chvativ nozs ī chotyiv zaklotī szōna, kolī anhel Bozsij zaklikav:

— Avraame, ne gyilaj szōnu nicsoho! Tō ukazav, sto boīssza Boha, ībo hotov bōv jesz' ī jedīnorodnoho szōna tvojeho pozsertvovati Bohu!

Avraam posmotriv na sztoronu ī uvīgyiv jednoho bārana, kotroj v korcsach rōhamī szvoīma zamotavsza bōv. Vmiszto szōna toho prīnesz na zsertvu.

Za velīku *poszlusnoszty* Hoszpogy Boh blahoszloviv Avraama ī rozmnozsiv potomkov jeho; poōbičav jemu, sto īz szīmenī (roda) jeho narodītsza *Szpaszītely szvita*.

Sto lyubīt ī nenavīdīt Boh?

Boh lyubīt dobroje ī nenavīdīt zloje, ībo On *szvjatōj* jeszty.

Jak karaje ī jak blahoszlovlyaje Boh?

Boh po zasluham karaje ī blahoszlovlyaje, ībo *szpravedlīvōj* jeszty.

Kolī karaje Boh cselovika?

Boh dakolī doraz' karaje, no najbolyseraz dolho csekaje, štobō cselovik pokajavsza, ībo on *dolhoterpelīv* jeszty.

Cī kazsdoho hrisnoho cselovika pokaraje Boh?

Boh ne pokaraje kazsdoho hrisnoho cselovika, no otpusztīt hrich tomu, kotrōj pokajesza, ībo Boh *mīlosztīvōj* jeszty.

Jakij jeszty tazse Boh?

Boh jeszty vszemohuscsij, premudrōj, dobrōj ī szvjatōj, szpravedlīvōj, dolhōterpelīvōj ī mīlosztīvōj, szlovom *szoversennyijsoje* duchovnoje szuscsesztvo.

11. §. Jakov.

U Īszaaka bōli dva szōnō: *Īszav ī Jakov*. Jakov bōv tīchij ī bohobojnōj, zato matī, Reveka, lyipse lyubila jehō, jak Īszava. Sz pomocsiju materī priobriv on ot Īszava *pravo pervensztva*; zato Īszav rozszerdīvsza na neho ī hroziv, sto ubje jehō. Jakov muszīv utecsi do ujka szvojeho Lavana. Na doroži vo sznyi vīgyiv on *lazīvo*, kotroje doszāhalo do neba ī anhelō chodilī po nem. Na verchu sztojav Boh ī hovorīv:

— V jednom īz potomkov tvoich *blahoszlovjatsza vszi plemena zemli*.

Jakov porozumiv, sto Boh obnoviv *obitnīcu o Szpaszītelyi*, kotrōj mav otkupiti lyudej ot diavola ī pekla, ībo hrichom pervorodnōm ī szvoīmī hrichāmī lyudī zaszluzsili vicsnu pohibely. Jakov poobičav, sto vsze virno bude szluzsiti Bohu.

U Lavana szluzsiv Jakov okolo dvadcaty lyit, tam ī ozsenīvsza. Hoszpogy Boh blahoszloviv jehō ī sz kazdōm rokom umnozsav jehō majetok. Tohda szōnō Lavana sztalī zavīgyiti jemu ī zato Jakov vernuvsza ko otcu szvojemu, v zemlyu Chanaanszku.

Prosto blahoszloviv Boh Jakova?

Proto, ībo Jakov *viru* v jedinoho Boha vsze poderzsav ī varovavsza ot idolopoklonsztva.

Jakoj jesz tō virō?

Ja jeszm chrīsztianīn, virō chrīsztienszko-katolicsezskoj.

Sto virujut chrīsztianē, virō chrīsztienszko-katolicsezskoj?

Virujut to vsze, sto Szpaszītely nas Īszusz Chrīsztosz izjaviv ī sto szv. Matī cerkov naucsaje ī prikaзуje virovati.

Ci potrebno jeszty chrīsztianam ko szpaszeniju virovati?

Jeszty potrebno, ībo bez virō nevozmozsno uholditi Bohu.

12. §. Szōnō Jakova.

U Jakova bōlo dvadcaty szōnov. Najlyipsim iz nich bōv *Joszif* i dlya toho Jakov lyubiv jeho najlyipse. Zato bratya *nenavīgyilī* Joszifa.

Kolī raz bratya Joszifa paszli sztada daleko ot otcevszkoho satra, i Jakov poszlav ko nim Joszifa, obō lovidavsza, jak tam im vedesza, tohda bratya chotyilī zabiti Joszifa; no najsztarsij brat kazav im:

— Ne prolivajte krovi, no verzste jeho v jamu! On chotyv potom vōtyahnuti Joszifa i vernuti otcu.

Bratya tak i robili, verhlī Joszifa v jednu jamu, potom zse prodali jeho kupcam. Otcu zse kazali, sto liki zvirī rozderli Joszifa.

Kupci vzali Joszifa sz szoboju i prodali jeho v ehīptyi Pentefriju, pervomu uradniku car'a jehīpetzkoho.

Joszif szluzsiv szvojemu panu virno i scsiro, zato Pentefrij lyubiv jeho. Nezaolho oklevetala jeho zsen Pentefrija, i tak zaperli jeho v temničū.

No Hoszpogy Boh ne lisiv nevinnoho Joszifa. Car' iznav, sto Joszif v temničī potolkovav sznō dvoch

uradnikov, zato prīzvav jehō kō szebi, stobō ī jehō sznō potolkovav. Carevī sznīlosza bōlo o szīm tucs-
nōch ī szīm chudōch korovach, o szīm polnōch ī szīm
nepolnōch koloszach.

Nikto neznav sto znacsīt szej szon. Joszīf zse
sz pomocsiju Bōzsijeju potolkovav sznō tak, sto szīm
korov tucs- nōch ī szīm koloszov polnōch oznacsajut
szīm lyit urozsajnōch, a szīm korov chudōch ī szīm ko-
loszov porozsnōch oznacsajut szīm lyit neurozsajnōch.
Zato napomīnav carā, obō v lyitach urozsajnōch dav
otkladovatī plodov na lyita neurozsajnyi.

Car' poszluchav Joszīfa ī posztavīv jehō za na-
csalynīka nad čilōm Jehīptom.

Sto Joszīf predsškazav, to iszpolnīlosza. Poszlyi
szīm urojzsajnōch hodov nasztupīlī 7 holodnoch ī szo-
brannōj Joszīfom chlyib szpasz ot holođu ne līs Jehīp-
tyan, no ī szoszīdnōch narodov.

Ī szōnō Jakova trīraz prīchodīlī kupovatī ot Jo-
szīfa chlyib. Kolī tretijraz prījslī, Joszīf otkrōvsza īm ī
prīzvav īch ī otca szvojeho v Jehīpet, ī poszelīv īch v
zemlī Geszem.

Pered szmertiju Jakov prīzvav szōnov ko posztelī
ī blahoszlovīv īch. Do szōna *Judō* szkazav:

— V rogyi tvojem osztane carszka vlaszty, poka
ne prijde Szpaszītely szvita.

Potomki Jakova *īzraīlytyanamī* zovutsza, ībo v
jednom vīgyiniī Boh nazvav Jakova *Īzraīlom*.

Szej *Bohom īzbrannōj narod* szochranyav īsztīnnu
viru ī nagyiju v Szpaszītelya.

Cī dovolyno jeszty tokmo umom virovatī?

Ne dovolyno, no ī usztamī potrebnō jeszty viru
īszpovidatī.

Jak īszpovidujeme povszednevno viru nasu?

Cserez znak szv. Kreszta ī cserez Szīmvol virō,
to jeszty „Viruju“.

Pokazsī, jak csīnīs znak szv. Kreszta?

Vo īmja Otca ☩ ī Szōna ☩ ī Szvjataho Ducha
☩ Aminy.

Sto ĭszpovidujes cserez znak szv. Kreszta ĭ cserez „Viruju“?

ĭszpoviduju jedĭnoho Boha vo Trojĉi szvjatoj ĭ ot-kuplenije roda cseloviceseskoho ĭszuszm Chrĭstom na kresztyi szoversennoje.

13. §. **Mojszej.**

ĭzraĭlytyane za bolyse szto rokov zsĭli v Jehĭptyi ĭ duzse rozmnozsilĭszĭa.

Doki zsĭv Joszĭf, ĭzraĭlytyane szcsasztlivo zsĭli, no po szmertĭ Joszĭfa carĭ jehĭpetszki sztalĭ ĭzraĭlytyan uhne-tatĭ ĭbo bojalĭszĭa ot nĭch, ste budut szĭlnyijsĭmĭ, jak jehĭptyane. Duzse tyazski robotĕ nakladalĭ na ĭzraĭlytyan, dazse jedĭn carĭ, Faraon, vĕdav prikaz, stobĕ kazsdoho chlopĉa ĭzraĭlyszkoho, po rozsdeniĭ doraz utopĭli vo vogyi.

V tom csaszĭ urodĭvszĭa u jednoho ĭzraĭlytyanĭna duzse krasznĕj szĕn. Matĭ za trĭ miszĉi ukrĕvala jehĕ, no dalyse ne mohla jehĕ utaitĭ; vzĭala kosĭk, zaszmo-lĭla, vlozsĭla v neho gyitĭnu ĭ pusztĭla na vodu. A donyku posztavĭla kolo rikĭ, obĕ iz daleka szmotrĭla, sto szĭa sztane sz gyitĭnoju.

Dav Boh, sto donyka Faraona tohda prĭsla do rikĭ kupatĭszĭa. Uvĭgyĭla kosĭk ĭ vĕnyala jehĕ iz vodĕ. Szesztra gyitĭnĕ pribĭhla ĭ kazala carszkoj donyĉi.

— Jeszĭlĭ pozvolĭs, ja prĭzovu jednu ĭzraĭlytyanku, kotra mohla bĕ gyitĭnu vĕplekatĭ.

A carevna odpovĭla: ĭdĭ!

Gyivcsĭna posla ĭ prĭvela szvoju matĭ, kotra sz radosztĭju vzĭala ĭ kormĭla szĕna szvojeho, kotromu donyka Faraona dala ĭmja: *Mojszej*, to jeszty vĕ-nyatĕj iz vodĕ.

Kolĭ Mojszej podrosz, matĭ otdala jehĕ donyĉi Faraona, kotra za szĕna derzsala jehĕ ĭ v carszkom dvori dala jehĕ voszpĭtovatĭ.

Mojszej za szorok rokov osztavszĭa pri carszkom dvori, ĭ naucsĭvszĭa vszĭakĭm mudrosztyam.

Matĭ jehĕ zaszkipĭla mu v szerdce lyubov ko szvo-jemu narodu, ĭ zato Mojszej, chotya zsĭv v carszkom

dvori, nīkoli ne zabōv o szvojem uhnetennom narogyi, ī sztav zasztupatī izraīlytyan. Zato Faraon prohnyivavsza na neho ī chotyiv jeho ubītī. Tohdō Mojszej otbih na zemlyu Mediamszku, hde perebōvav za 70 rokov, paszucsī sztada.

Tuj na hori Chorib javivsza Mojszeju Boh v oh-nīsztom korcsu, iz kotroho ucsuv on holosz Boha:

— Vizsu nuzsdu mojeho naroda v Jehīptyi, ī chocsu jeho vōszvobodītī iz ruk Jehīptyan. Tō pojdes ī vōvedes narod moj!

Ī stobō lyudī virovalī Mojszeju, dav jemu Boh szīlu tvorītī *csudeszu*.

Mojszej ī jeho brat *Aron*, poslī do Faraona, ī kazalī jemu:

— Tak hovorīt Boh, pusztī moj narod!

Faraon zse odpoviv: Ne znaju Boha!

Tohda napusztīv Boh na Jehīptyan deszaty kar. Nakonec, kolī javīlasza deszata kara, kolī umer kszdōj pervenec u jehīptyan ī u szamoho Faraona, ī zdochlo vszakoje pervorodnoje iz szkota, tohda Faraon otpusztīv izraīlytyan.

Prosto pokarav Boh Faraona i Jehiptyan?

Proto, ibo ne virovali v Boha.

Sto potrebno kazsdomu chrīstianīnu znatī i virītī, dabō szpaszen bōv?

Pjaty ricsī, to jeszty:

1) Sto jeszty jedīn Boh vo trech oszobach, szebi ravnōch: Boh Otec, Boh Szōn, Boh Duch Szvjatōj.

2) Sto Boh jeszty pravednōj Szudia, kotrōj dobrōm carsztvo nebesznoje daruje, a zlōch peklom vicsnōm karaje.

3) Sto Szōn Bozsij sztavszā cselovikom, dabō nasz ot pohibelī vicsnoj otkupīv:

4) Sto dusa cseloviceszka jeszty bezszmertna.

5) Sto blahodaty Bozsija ko szpaszeniju potrebna jeszty.

14. §. **Īszchod iz Jehipta.**

Kolī Faraon pusztīv īzraīlytyan, szejcsasz szobraliszā onī i pusztīliszā v puty. V pusztōnyach szam Hoszpogy Boh ukazovav īm dorohu, v deny sztolpom oblacsno, a v noci sztolpom ohnennōm, kotrōj īsov pered nīmī.

Jak otislī īzraīlytyane, tohda Faraonu zroбіloszā zsaly, sto otpusztīv īch. Proto sz vojszkom szvoīm pohnavszā za nīmī i pod vecser dohonīv īch nad Cserve-nōm morem. Zsīdō duzse napudīliszā. Tohda Mojszej rozpreszter rukī i podnesz palīcu nad more. Ī rozsztupīlaszā voda i zsīdō szuchīmī nohamī perejslī na dru-hij bereh moṛa.

Jehiptyane zahnaliszā za nīmī v szeredīnu moṛa, i tohdō Mojszej opjat proszter ruku szvoju na more, i zbihliszā vodō i zatopīlī vojszko Faraona.

Ot cservenoho moṛa prijslī zsīdō v taki pusztōnyi, hde nenachodīlī dlya szebe nī chlyiba, nī vodō, Boh csudeszno pītav īch *mannoju*, kotra kazsdoho utra padala sz neba, a hde vodō ne bōlo, Mojszej palīceju szvojeju udarīv na szkalu, i potekla voda.

Potom prīblīzsīliszā īzraīlytyane ko hori *Szīnajszkoy*, hde mezsdū hromamī i zemletrjaszenijem Hoszpogy dav īm „*deszaty Bozsīch zapovidej*“ — na dvoch kamin-nōch tablach.

V szích zapovigyach prikazuesza lyubov ko Bohu i ko blizsnemu. Szo sztrachom sztojav narod pod ho-roju, i hovoriv:

— Vsze, sto Boh prikazav, ucsinime!

No priszahu szvoju ne poderzsali, ibo poka Mojszej na hori perebovav, zsidō izollyali zolotoho *telca* i jemu klanyalisza. Mojszej vernuvsisza, sztroho pokarav nevirnōch. Tablici sz zapovigymī Bozsiimi chranilisza v *kivotyi zavita* (bohato pozolocsena szkrinya).

Szcsiszlī deszaty Bozsiich zapovidej?

1) Az jeszm Hoszpogy Boh tvoj, da ne budut tebi Bozi inii kromi mene.

2) Ne prizovaj imja Hoszpoda Boha tvojeho na daremno.

3) Pamjataj, obosz deny negyilynōj szvjativ.

4) Csti otca tvojeho i mater' tvoju, da blaho ti budet i dolholyiten budes na zemli.

5) Ne ubij.

6) Ne csuzsolozs.

7) Ne ukradi.

8) Ne buggy szvidkom falsivom protiv blizsnyaho tvojeho.

9) Ne pozsadaj zseno blizsnyaho tvojeho.

10) Ne pozsadaj ni zsadnoj vescu blizsnyaho tvojeho.

Prosto zovutsja szii zapovidi Bozsiumi?

Ibo szam Hoszpogy Boh dav ich na hori Szinaj-szkoj na dvoch kaminnoch tablicach cserez Mojszeja.

Jak boli rozgyilenno deszaty zapovidi Bozsija?

Na jednej tablici boli tri zapovidi, kotri nadlezsat do lyubvi Bozsijej, a na druhoy tablici szim, kotri nadlezsat do lyubvi blizsnyaho.

15. §. Izrailytyane na zemli Kanaanszkoj.

Ot Szinajszkoj horo pusztilisza zsidu v dalysu dorohu, ko zemli Kanaanszkoj.

Za 40 lyit bludili v pusztyni, ibo ne virovali csudeszam Mojszeja i *roptali* protiv Boha.

I szam Mojszej lis iz daleka moh vigyiti zemlyu obitovannu i potom pomer na hori *Nebo*.

Mojszej bov i *prorokom* i jak takij bolyseraz predpoviv prisesztvije Szpaszitelya.

Po szmertii Mojszeja *Iszus Navin* ili *Joszua* bov vozsdom izrailytyan.

Na prikaz Boha on pereprovadiv narod cserez riku Jordan v zemlyu Kanaan. Koli szvjascenniki, kotri neszli kivot zavita, vsztupili v riku, rozsztupilasza voda i narod perejsov szuchimi nohami. Potom vzali vszu zemlyu Kanaan i rozgyilili na 12 csasztej, ibo vedlya 12 szonov Jakova izrailytyane gyililisza na 12 pokolyiny.

Sto prikazuje Boh v pervoj zapovidii?

Prikazuje, stobo mo lis jednoho pravdivoho Boha. pocsitali i umolyali.

Sto zakazuje Boh v vtoroj zapovidī?

Zakazuje lyugyam Boha bezcsesztītī, to jeszty·daremno īlī lozsno bozsītīsza, prīszihatī, lajātī ī proklīnātī, ībo īmja Boha szvjatoje jeszty.

16. §. Szudiī ī pervoszvjascsennīkī.

Po szmertī Īszusza Navīna īzraīlytyane ne poderzsali zapovidī Boha, sztalī klanyatīsza bolvanam ī popalī vo vszaki hrichī. Za karu peredavav īch Boh v rukī vorohov. Kolī zse *pokajalīsza*, ī vzōvalī o pomocs Bozsu, Boh vsze rozmiłoszerdovavsza nad nīmī ī vzdvihav īz mezsī nīch lyudej, kotri oszvobozsdalī īch īz ruk vorohov. Takīch mudrōch lyudej zvalī *szudiamī*. Najszlavnyijsīmī īz nīch bōlī *Gedeon* ī *Szamszon*, kotrōj duzse szīlynōj bōv.

Potom *pervoszvjascsennīkī Īlij* ī *Szamuīl* rozszovalī zsīdam, ī napravlyali īch na dorōhu pobožnosztī. Szōnove Īlija: Ofnī ī Fīnesz duzse zlyi bōlī tak, sto ī zsertvu īz oltaŗa pokralī. Īlij ne karav īch sztroho, a szōnō ne szluchalī tīchi napomīnanija otca; zato pokarav īch Boh: vo vojnyi protiv Fīlīsztīmlyan oba szōnō Īlī bōlī ubītō, a kīvot zavita popavsza v rukī neprijatēya. Ucsuvsī to Īlij, upav ī umer.

Sto prīkazuje nam Boh v tretoj zapovidī?

Prīkazuje, dabō mō v Negyilyu ī prazdnik ot povszednevnōch robot nasīch peresztalī ī līs jemu szluzsīlī.

Sto prīkazuje Boh v csetvertoj zapovidī?

Prīkazuje gyityam rodītelej szvoīch lyubītī, szluchātī, za nīch Boha molītī ī po vozmožnosztī īm pomahātī, to jeszty: rodītelej csesztovatī; kto bo rodītelej csesztuje, tomu Boh dolhoje zsītije ī szvoje blahoszlovenije obīscsaje.

17. §. Szaul, Davīd ī Szolomon.

Kolī Szamuīl posztarīvsza, na proszbu naroda *pozamazav Szaula* za carā, ī tak sztav Szaul pervōm carem zsīdovszkīm. No potom neposzlušnosztiju tyazsko

szohrisīv protīv Boha, zato osztavīv jeho Boh, vorohī pobīlī jeho vojszko, na sto Szaul szam szobi pricsīnīv szmerty. Vmiszto Szaula Szamuīl po Bozsomu povelyiniju pomazav na carsztvo *Davīda* Szōna Jeszszejeva. David bōv najlyipsīm carem īzraīlytyan. On proīszchodīv īz roda Judō ī rodīvsza v *Vīftlejemi*, zsīv pobožno ī zato duzse lyubīv jeho Boh.

Pervōj podvīh Davīda szosztōjav v tom, sto pobīdīv velīkana *Goliata*, vozda fīlīsztīmlyan, kotri csaszto napadalī na īzraīlytyan.

Oszoblīvo na to uvazsav, obō *bohoszluzsenije* porādocsno ī velikolyipno koncsīlosza.

Kīvot zavita dav perenesztī v *Jerusalīm*, tuj cho-tyiv on budovatī ī cerkov, no to neudalosza jemu.

David bōv ī *prorokom*. On napīszav *150 psalmov*, mezsī szīmī szuty ī taki, v kotrōch *mnoho predskazuje* o zsīznī *Szpaszītelya*. V psalmi 50-om: „Pomīluj mja Bozse“ . . . oplakuje David hrichī szvoī.

Hoszpogy Boh poobičav Davīdu, sto „utverdīt presztol jeho na vikī“ ī ot toho csaszu sztalī ozsīdatī Szpaszītelya īz roda Davīdova.

Po szmertī Davīda szgupīv na carsztvo szōn jeho *Szolomon*. Prī nacsalyi carsztvovanya proszīv on ot Boha mudrosztī ī Boh dav jemu mudroszty, bohatszto ī szlavu; poobičav jemu, sto daszty jemu ī dolhoden-sztvije, jeszlī pobožno bude zsītī.

Szolomon napīszav mnoho pīsznej ī prītcsej. Carsztvovanye jeho bōlo mīrnoje ī szlavnoje, no v szta-rosztī, na proszbu poganszkoj szvojej zsenō peredavsza īdolopoklonsztvu.

V Jerusalīmi na hori Szionszkoj dav szbudovatī krasznu ī velīku *cerkov*, kotra szosztōjala īz trech csasztej: *prītvor* dlya naroda, *szvjataja* sz oltarem ī *szvjataja szvjatōch*, v kotrom sztojav *kīvot*.

Protīv kotroj zapovidī szohrisīv Szaul, kolī szam szebi pricsīnīv szmerty?

Protīv pjatoj zapovidī Bozsoj.

Sto zakazuje Boh v pjatoj zapovidī?

Zakazuje, obō ne ubītī nī szamoho szebe, nī druhoho, — nī szamomu szebi, nī druhomu v zdorovju ne poskodītī, ne hnyivatīsza ī ne bītīsza sz druhīm.

18. §. **Carsztvo īzraīlyszkoje ī judejszkoje.**

Po szmertī Szolomona carsztvo īzraīlyszkoje rozgyililosza na dvi csasztī: bolya csaszty zvalasza carsztvom *īzraīlyszkīm*, menyasa zse carsztvom *judejszkīm*. Posztojanno vojevalī mezsī szoboju.

Sztolīceju carsztva judejszkoho bōv *Jerusalīm*, a carsztva īzraīlyszkoho *Szamaria*.

V *carsztvi īzraīlyszkom* vira v pravdīvoho Boha upadala vsze dalyse. Caři otdavalīsza īdolopoklonsztvu, a po prīmiru īch ī narod sztav zsītī po poganszkī ī v velikoj necsīsztotyī. Dařmo napomīnalī īch szvjascsenīkī ī prorokī. Nakonec nasztupīla kara Bozsa. Szalmanaszsar, cař Aszszīrijszkij, prīsov sz velīkīm vojszkom, zanyav Szamariu, rozrusīv carsztvo *īzraīlyszkoje*, narod zse īzraīlyszkij pereszeli v daleku kraīnu, *Aszszīriu*.

Carsztvo judejszkoje po szemu jescse za poldruha vika sztojalo. Īz carej judejszkīch bōlo bolyse blahocsesztīvōch, jak īz carej īzraīlyszkīch, jednako nachodīlīsza ī tuj taki, kotri zabōlīsza za Boha īsztīnnoho, ī szluzsīlī īdolam. Po prīmiru īch ī narod osztavīv szvoju pragydnu viru, ī nacsalosza sīītī pogansztvo.

Zato ī tuj nasztupīla kara Bozsa. Prījsov cař *vavīlonszkij* Navuchodonoszor, zanyav *Jerusalīm*, a zsītelej dav povesztī v nevolju na zemlyu vavīlonszku ī chaldejzsku (nad rikoju Evfratom). Tam najslī onī potomkov szvoīch rodakov, zabrannōch īz carsztva īzraīlyszkoho, zlucsīlīsza sz nīmī v jedn narod, kotrōj sztav nazōvatīsza narodom *judejszkīm*, abo *zsīdovszkīm*.

Zsīdō mnoho terpīlī v vavīlonszkoj nevolji. Oszoblīvo to szmutīlo īch, sto utratīlī rodīnu szvoju, cerkov ī szvobodu. No v sztradaniach oberulīsza ko Bohu. Na konec poszlyi 80 hodov, Kīr perszīdszkij cař vōszvobodīv īch ī dozvolīv īm, nanovo szbudovatī *Jerusalīm*.

Prosto dovoliv Boh, stobō zsidō upalī v nevolju?

Proto, ibo zalīsili pragyidnu viru szvoju ī po poganszkī, v *necsīsztotyī* zsilī.

Sto zakazuje Boh v sesztoj zapovidī?

Zakazuje gyila necsīsztotō tyilesznoj i vsze, sto do hricha tyilesznoho prīvodīt, to jeszty hanyblīvi beszidō, szpivanya i zloje tovarīsztvo.

Sto zakazuje Boh v devjatoj zapovidī?

Zakazuje ne līs gyila, no jescse ī mōszli ī pozsadīvoszty na hrich tyilesznōj, obō cselovik čile csīsztoj bōv.

19. §. **Prorokī.**

Boh ne osztaviv zsidov ī tohdō, kolī onī otvertalīsza ot Neho. *Pomīlovav* ich, ī vozdvīh iz poszered nīch *prorokov*. Bōlī to muzsi szvjatyī, polnyi ducha Bozsoho, kotri *napomīnalī* lyudej na pravdīvu viru ī na zakon Bozsij, hrisnīkov zse vzōvalī do pokajaniya, a na dokaz toho, sto szuty poszlannīkamī Boha, gyilalī *csudesza*. Īm objavlyav Boh mnoho takīch ricsej, sto malīsza sztatī v buducsnosztī, ī onī o tōch gyilach *prorocsesztvovalī*. Tak predszkazalī, dolyu naroda ī carej, karu Bozsu, kotra īmila nasztupītī, oszoblīvo zse mnoho predszkazalī o prīsesztvīi Szpaszītelya. Onī predszkazalī csasz ī miszto rozdesztva Szpaszītelya, vazsnyijsi szobōtija Jeho zemnoho zsīvota, sztradaniye, szmerty, voszkreszenije, vozneszenije ī buduscshu szlavu Jeho.

Dakotri iz nīch szvoi prorocsesztva szpīszalī v bolysi knīhī. Szeszi zovutsza *velikīmī prorokamī*. Takīch jeszty csetōre: Īszaia, Jeremia, Jezekiil ī Daniil.

Prorokī zse, kotrōch piszma szuty menysoho objema, zovutsza *malōmī*. Takīch jeszty 12: Oszia, Jōily,

Amosz, Avdij, Jona, Michej. Naum, Avvakum, Szofonia, Aggej, Zacharia i Malachia.

Īz prorokov, kotri ne līsīlī po szobi knīh, najszlavnyijsi szuty Īlia i Jelīszej.

Īlia zśiv v vremja Achava, najbezbozsnyijsoho caŕa Īzraīlyszkoho. Īlia napomīnāv jeho i narod, stobō osztavīlī īdolv i szluzsīlī Bohu, razom na povelyinije Bozsoje pohrozīv caŕa, sto za trī rokī nī dozsgya, nī roszō ne bude na zemlī, kegy ne obernesza ko Bohu. Caŕ ne polyipsavsza, dazse chotyiv Īliu ubītī. Tohda Boh poszlav velīku zaszuchu na zemlyu tak, sto vōszchli rikī i potokī, i nasztav velikij holod po vszej zemlī Īzraīlyszkoj. Īlia zse ukrōvsza pŕi potoci Chorat, hgyi ptīci pŕinoszīlī jemu chlyiba i mjasza.

Kolī i szej potok vōszoch i kolī najbolysa bōla nuzsda u zśidov, Īlia chotyiv īch pŕivesztī ko Bohu īsztinnomu; zato szozvav narod i zsrecov (szvjascsenīkov) poganszkīch na horu Karmīl, posztavīv dva zsertvennīkī i vozzvav zsrecov, stobō īszproszīlī ot īch bolvana ohony na szvoju zsertvu; no darmo szkakalī, darmo hōjkalī, i rizalīsza zsrecō, ne polucsīlī ohnya. Tohda pŕinesz zsertvu szam Īlia i na molītvu jeho totcsasz zapalīlasza zsertva. Narod voszklīknuv:

— Hoszpogy, īsztinnōj jeszty Boh!

Ī tohda na molītvu Īlī zachmarīlosza nebo, i — poszlyi polcsetverta rocsnoj szuchotō — nacsav padatī dozsgy!

Īlia ne umer, no ohnennom vozom vzatōj bōv do neba v pŕiszutsztvīi proroka Jelīszeja.

Jelīszej tvorīv mnoho csudesz. Raz gyitī sztalī iz neho naszmivatīsza i „lōszōm“ jeho prozōvatī. Jelīszej pohrozīv īch, no gyitī i dale hlumīlīsza. Tohda īz lyisza vōbihlī dva medvegyi i rozderlī szorok i dvoje gyitej.

Jona. V carsztvi Īzraīlyszkom prorocsesztvovav i *Jona*, kotroho poszlav Boh v Ninīveju, propovidatī pokajanje, no on nepovīnovavsza Bohu, szīv na korably i chotyiv utyecsi v īnu sztoronu. Tohda Boh pusztīv na more velikij viter i korabelynīkī zselavsī uznatī, za

koho ich posztihla buřa, metalī zsrebija (kosztkī); vō-palo, sto vīnovat Jona.

Jona prīznav szvoj hrich ī kazav:

— Verzste mja v more ī ono uszpokoītsza.

Tak sza ī sztalo. Jona verzen v more ī more utichlo. Jonu zse prohlotiła jedna velika rōba, kotra u trī dñi vōblyuvala (vōkīnula) jeho na bereh zsīvocho.

Teper³ uzse posov Jona v Nīnīveju ī obratīv zsītelej ko pokajaniju.

Daniīl. V *vavīlonszkoj nevolji* vozvōszīv Boh proroka *Daniīla*, kotrōj vsze uszilovavsza podkriplyatī v narogyi viru īsztīnnu ī īsztreblyatī īdolopoklonsztvo. On dokazav cařu, sto ne bolvan pojidaje kusanya, no zsrecō. Dale ubīv velikoho zmija, kotroho za bolvana pocsītalī jazōcsnīkī. Za vsze to vozsztalī protīv neho jazōcsnīkī ī prīnudīlī cařa, stobō Daniīla dav verecsī v jamu lyvīnu, no Boh mezsī lyvamī szōchranīv jeho nevredīmōm.

Kolī cař uvīgyiv, sto lyvo ne rusīlī Daniīla, zaklīkav szīlnōm holoszom:

— Velikij Tō Hoszpodī, Bozse Daniīlōv!

Ī doraz prīkazav vōtyahnutī Daniīla iz jamō, ī vkīnutī tōch, kotri domahalīsza jeho szmertī. Szīch totcsasz rozderlī holodnyi lyvō.

Prorok Daniīl īzcsīszlīv tocsnō lyita, poszlyi kotrōch dolzsen javītisza na zemlī Szpaszītely Īszusz Chrīstosz.

Protīv kotroj zapovidī szohrisīlī jazōcsnīkī, kotri proroka Daniīla zaszkarzšīlī?

Protīv oszmoj zapovidī.

Sto zakazuje Boh v oszmoj zapovidī?

Zakazuje, ne szvidcsītī lozsno na blīzsnyaho naseho, a nī ne cōganītī, ne ohvařatī, ne vōszmivatī, ne prozōvatī, ī cseszty druhomu ne urōvatī, ībo vszehda *pravdu* majeme hovorītī.

Sto zakazuje Boh v szemoj zapovidī?

Zakazuje, stobō nīcs lyudszkoje ne ukrasztī, nī druhomu zsadnu skodu īlī krīvdu ne ucsīnītī; lyudszkoje bo navernutī, a skodu nahradītī majeme.

Sto zakazuje Boh v desžatoj zapovidī?

Zakazuje ne līs kradezs, no jescse ī pōzsadlīvoszty na csuzsoje, stobō kazsdōj cselovik szo szvoīm 'zachodivsža.

20. §. **Poszlyidnyi csaszō pered rozsdesztvom Szpaszītelya.**

Kolī zsidō za csaszov perszīdszkoho cařa Kīra, mohli vernulīsža domoj, v pervōch chotyilī vozsztanovītī cerkov jerusalīmszku.

Onī osztavālī dalyse pod panovanyem 'carej perszīdszkīch, ī tohdō doszta szcsaszlīvo zsīlī, ībo malī polnu szvobodu īszpovidatī szvoju viru.

No po szmertī Alekszandra Velīkoho, cařa make-donszkoho, kotrōj zavojevav perszīdszkoje carsztvo, rozpalasža jeho velika derzsava ī tohdō zemlya zsidovszka lezsacsī mezsī szīrijszkīm ī jehīpetszkīm carsztvamī, bōla posztojannoju prīcsīnoju krovavōch vojn ī bōla ne raz sztrasno szpusztosena.

Najtyazssu dolyu zaznalī zsidō, kolī szīrijszkij cař *Antioch* panovav nad nīmī. On vsžīmī szīlamī navertav zsidov na viru poganszku. V jerusalīmszkom chrami posztaviv īdola poganszkoho ī prīkazav prīnoszītī jemu zsertvō. Najslosža ī takīch zsidov, kotri bojacsīsža ot muk, otsztupīlī ot virō, no bōlī ī taki, kotri volyilī umertī, jak protiv zákona Bozsoho szohrisītī. Tohdō umer mucsenīcseszkoju szmertiju *Eleazar* ī bratya *Makkaveji* sz materiju szvojeju *Szalamonijeju* (pamjaty kotrōch 1-ho avgushta prazduje szv. Cerkov).

Īz jarma szīrijszkoho vōszvobodiv īch Juda, nazlyidnīk roda Makkavejev. On rozbīv vojszka Antiocha, prijsov v Jerusalīm, ocsīsztvīv szvjatīlīscse ot jazōcsnīkov ī prīnesz Bohu zsertvu.

Ī tak bidsztvija opjat prīvelī zsidov ko pragyidnoj viri.

Vo vsžich druhīch krajach panovalo īdolopoklonsztvo, a sz nīm vsžaki bludō ī hrichī. Mezsī lyugymī ne bōlo nī pravdō, nī mīloszerdija, nī hanybō. V tōch szmutnōch csaszach ne līs zsidō, no ī pohane vozdōchalī za pomocsnīkom, za Szpaszītelem īz neba.

Po smerti Judō, zsidō jescse đaz za 100 rokov, imilī szvoich carej, poka i ich pokorili rīmlyane.

I tohda nasztupiv csasz, kohda Szpazītely po pro-
rocsesztvam mav javītisza na zemli. Rīmlyane poszta-
vili na carszkij presztol judejszkij *Īroda inoplemenika*.
I tak carsztvo bōlo vzato ot pokolyinya Judō i pereslo
v csuzsi rukī.

Kolī szije uvīgyili zsidō, vszpomnuli prorocsesztvo
Jakova, kotrōj pered smertiju szvojeju preds kazav bōv,
sto kolī ot pokolyinya Judō vozmesza presztol, tohda
prijde Szpazītely.

I szpravdō, za csaszov Īroda ca'ra prijsov na szvit
ho'acso ozsīdannōj Szpazītely, jedīnorodnōj Szōn
Bozsij

ĪSZUSZ CHRĪSZTOSZ.

CSASZTY VTORA.

Novōj zavit.

1. §. Blahoviscsenije.

Zsila v Nazaretyi, horogyi izraïlyszkom, gyiva, imenem *Maria*. Bōla ona uboha i duzse bohobojna. Ona bōla obrucsena jednomu szrod-nīku, Joszīfu, muzsu szvjatomu, stobō on bōv chranītelem jeji.

Ko szej precsīsztoj Gyivi Marii poszlav Boh Archanhela Havriīla, v jedīn krasznōj veszennōj deny. Maria scsīro molīlasza v szvojej ubohoj chatīnyi. Naraz javīvsza pered neju Archanhel, v velīkoj szvitlosztī, i kazav:

— Radujsza blahodatnaja (polna laszkoju), Hoszpogy sz toboju, blahoszlovenna tō v zse-nach!

Maria, napudīlasza, no Archanhel szkazav jej:

— Ne bojsza Marie, obrila (najsła) bo jeszī blahodaty u boha. Porodīs Szōna i das jemu imja *Īszusz*. On bude velīkij, bude zva-tīsza Szōnom Bozsiīm.

Maria sz pervu ne porozumila szlova an-hela, ībo ona poobicāla bōla v szebi Bohu, sto

nīkohda ne otdasztsza, no cserez čilōj zsīvot
szvoj v dusevnoj ī tyilesznoj csīsztotyī bude
Bohu szluzsītī. Zato zvidala od Anhela:

— Jak to mozse bōtī, kolī ja ne znaju muzsa?

Archangel zse otpoviv:

— Duch szvjatōj najde na tya ī szīla Vōs-
nyaho oszīnīt tya.

Na to v hlubokoj szmīrenosztī poklonīlasza pered voleju Boha ī kazala:

— Sze raba Hoszpodnya, budī mnyi po hlaholu tvojemu!

Ī tohda otīsov Archanhel. Maria zse upala na zemlyu ī umolyala Boha, kotrōj jeji īzbrav na to, obō bōla *materiju Szōna Bozsoho*, Īszusza.

Kto jeszty nas Otkupītely?

Nas Otkupītely jeszty Īszusz Chrīsztosz.

Kto jeszty Īszusz Chrīsztosz?

Īszusz Chrīsztosz jeszty vtorā v Trojci Szvjatoj oszoba, Boh Szōn, kotrōj za nasz hrisnōch sztavszā cselovikom.

Jak sztavszā Boh Szōn cselovikom?

Sznijsov sz neba, vžav na szebe tyilo cselovicse-szkoje ī dusu, vo vszem nam podoben sztavszā kromi hricha. Pravdīvōj Boh bōv ot vika, pravdīvōj cselovik sztavszā vo vremja.

Hgyi vžav na szebe tyilo cselovicse-szkoje?

V csrevi Precsīsztōj Gyivō Marii, ot Ducha Szvjataho, v csasz prīvita Archanhela. (Blahoviscsenija.)

2. §. Rozsdesztvo Īszusza Chrīsztā.

Za csaszov rozsdesztva Īszusza Chrīsztā zemlya Judejszka nachodīlasza pod vlasztiju Rīmlyan. Tohda rīmszkij car, Avguszt, povelyiv szpīszatī vszu szvoju derzsavu. Kazsdōj dol-zen bōv zapīszatīszā v szvojem *rodnom* horogyi.

Precsīsztā Gyiva ī Szvjatōj Joszīf proīszchodīlī īz roda Davīda carā, zato īslī do Vīftlejema, horoda Davīdova. Nakolī prībōlī vo Vīftlem, uzse mnoho lyudej īzōjslosza v horogyi,

tak, sto ne mohlī szebi najtī miszta, ī prīnu-
zsdennyi bōlī poszelītīsza v vertepi (sztajnyi).

Tuj, vo Vīftelejemi, vo vertepi nocsiju *na-*

rodīvsza Szpaszītely mira, Īszusz Chrīsztosz.

Preszvjata Gyiva Maria gyitinu povīla v
pelenō ī polozsīla v jaszlyi na szīno.

Rozsdesztvo Chrīsztovo prezde vszeho

uznali bohobojnyi pasztōri, kotri kolo Vīftelejema na polyach szokotīlī sztada. Īm javīvsza Anhel ī szkazav:

— Ne bojtesza, velīku vam radoszty szkazu: narodīvsza nōnyi Szpaszītely Chrištosz...

Ī doraz na nebi javīlosza mnoho szvitlōch Anhelov; vszi onī szlavīlī Boha ī szpivalī:

— Szlava vo vōsnīch Bohu, ī na zemlī mīr, v cselovičich blahovolenije.

Pasztōri szejcsasz poslī vo Vīftelejem, tam najslī Szpaszītelya, poklonīlisza Jemu, ī umoljalī Jeho.

V oszmōj deny obrizalī mladenca ī dalī jemu ĩmja *Īszusz*.

Sztritenije Hoszpodne. Kolī Īszusz Chrištosz mav 40 dneĳ, Maria ī Joszīf poneszli Jeho v Jeruszałımszku cerkov: poszvjatīti Jeho Bohu. Ībo po zakonu Mojszejevomu kazsdōj pervorodnōj szōn mav poszvjatītisza Bohu.

Zzīv tohdō v Jeruszałımi odin pravednoj ī pobożnōj sztarec, ĩmenem *Szımeon*. Jemu Duch Szvjatōĳ objaviv, sto ne umre, poka oe uvīdīt Szpaszītelya.

Kolī Maria prıneszla maloho Īszusza v chram, Szımeon ĩz laszkī Ducha Szvjatoho csudeszno uznav, sto Szpaszītely vnoszīsza v cerkov, zato posov tuda, vžav Īszusza na rukī ī kazav:

— Nōnyi otpuscsajesī raba Tvojeho Vladōko, po hlaholu Tvojemu szo mīrom: jako vıgyisza ocsī moi Szpaszenije Tvoje . . .

Potom sztav prōrōcsesztvovatī o tom, sto ozsīdaje Īszusza ī jeho Precsīsztu Materĳ.

Hgyi narodīvsza Īszusz Chrīsztosz?

Vo Vīftelejemi, misztyi Judejszkom, v chudobnoj sztajnyi.

Cī ĭmiv Īszusz Chrīsztosz otca ĭ mater'?

Na nebi ot vika ĭmiv Boha' otca, no bez matere, a na zemlī ĭmiv mater', no bez otca.

Kto bōla matī na szem szvityi Īszusza; Chrīszta?

Preszvjata Gyiva Maria, kotr u zato ĭ *Bohorodīceju* pocsītajeme.

4. §. **Volchvō iz Vosztoka.**

Rozsdesztvo Īszusza Chrīszta čotyiv Hozpogy Boh objavītī ĭ pohanam. Dlya toho pod

csasz rozsdesztva Īszusza Chrīshta zaszijala na nebi jedna jaszna zvizda. Totu zvizdu uvīgyilī takozs trī volchvō (mudri lyude), kotri īz knīh vōcsitalī, sto kolī na nebi pojavītsza taka jaszna zvizda, tohda v kraji judejszkom narodītsza novōj, szlavnōj car. Onī chotyilī vīgyitī toho carā, zato pusztīlīsza v dorohu. Tuda īslī, kuda zvizda īm szvitīla.

Tak zavela ona īch v Jeruszałīm. Tam

zsīv Īrod car' zsīdovszkīj. Volchvō prijslī do carā ī zvidalī jehō:

— Hde nachodītsza novorozsdennōj car' judejszkij, bo mō vīgyilī jehō zvizdu, īdeme poklonītīsza jemu.

Car' ne znav, sto Īszusz ne bude zemnōm carem, no carem *Carsztva nebesznoho*, zato napudīvsza, sto tot novōj car' mozse ot neho

vzati presztol carszkij. Ot szvjascsenikov szvoich uznav, sto Chrīstosz mav narodītisza vo Vīflejemi. Pīklīkav volchvov ī kazav īm:

— Īgyit vo Vīftelejem, ī kegy najdete novorozsdennoho cařa, to dajte mnyi znatī, bo ī ja chotyiv bō jemu poklonītisza.

Volchvō najslī maloho Īszusza, ī prīneszlī jemu v dar līvan (kadīlo), zoloto ī szmirnu (pachucsoje miro).

Na druhij đeny volchvō chotyilī vernūtisza do domu ī zajtī do Īroda, no Anhel Bozsij javīvsza īm v sznyi ī kazav īm:

— Ne īgyit do Īroda, bo on chce ubītī maloho Īszusza.

Volchvō poszluchalī Anhela, ne zajslī do Īroda, no īnōm putem povernulīsza do domu.

Bihsztvo vo Jehīpet. *Īrod* vīgyivse, sto volchvō ne vernulīsza ko nemu, duzse rozhnyivavsza ī vōdav sztrasnōj rozsказ, stobō v Vīftelejemi ī na okolo neho ubilī vszich gyitej (chlopcev), kotri ne okoncsilī jescse dva hodō. Dumav v szobi Īrod, sto mezsī nīmī ubjut ī maloho Chrīszta.

Voīnō Īroda ubilī okolo 14 tōszacs nevīnnōch gyitej. Jednako Boh szochranīv maloho Szpaszītelya. Ībo Anhel Bozsij javīvsza bōv Szvjatomu Joszīfovī v sznyi ī szkazav jemu:

— Vožmī gyitīnu ī Mater' jeho ī idī sz nīmī v Jehīpet, bo Īrod chce ubītī mladenca.

Joszīf poszluchav pīkaz Anhela, doraz v nocsī poszadīv Mariu sz Īszuszom na oszla, ī posov sz nīmī v Jehīpet. Tam zsīlo *szvjatoje szemejsztvo* do szmertī Īroda.

Kolī Īrod umer, Joszīf ī Maria sz Īszusom vernulīsza īz Jehīpta, ī poszelīlīsza v Nazaret, hde zsīlī onī davnyijse.

Dlya cseho prīsli volchvō vo Vīftlejem?

Dlya toho, stobo mladencu Īszuszu, *jak Bohu* poklonīlīsza ī Jeho umolyalī.

Hgyi bōv voszpītan Īszusz Chrīstosz?

Vo Nazaretyi ot Precsīsztōj Gyivō Marii ī jeji obrucsnika, szvjatoho Joszīfa.

4. §. **Dvanadčatyrocsnōj Īszusz vo cerkvī Jeruszałīmszkōj.**

Malōj Īszusz bōv vsze blahij ī dobrōj. On povīnovavsza Materī ī zasztupnīku Joszīfu ī blahodaty Bozsa bōla nad nīm.

Kolī 12 rocsnōj bōv, na szvjato Paszchī prīvelī ī Jeho v chram Jeruszałīmszkij. Kolī zse Maria ī Joszīf īslī domoj, uvīgyilī, sto Īszusza ne je sz nīmī; vernulīsza vo Jeruszałīm ī na tretij deny najslī Jeho v cerkvī mezsī knīzsnīkamī, kotri lyubo szluchalī Jeho, ī csudovalīsza nad mudrōmī voproszamī ī otvitamī Jeho.

Precsīshta Gyiva zvidala ot Īszusza:

— Szōne moj, zacsto tō tak gyilav? Sz velīkīm zsalem hlyadalī'szme tebe.

Īszusz zse otvitiv:

— Ī csohozs vō tak duzse hlyadalī mēne? Cī vō ne znajete, sto ja maju bōtī v domī *Otca mojeho?*

Szīmī szlovamī Īszusz jaszno vōpoviv, sto On jeszty *Szōnom Boha*.

Potom vernulīsza v Nazaret. Īszusz vozroosztav v mudrosztī ī laszči u Boha ī lyudej.

Nasto naucsaĵe nasz pŕiklad dvanadĉaty-rocsnoho Īszusza?

Na to, stobō ī mō radosztno chodīlī v dom Bozsij ī tam *pobožno* spravovalīsza.

Kolī dolzsnō mō chodītī v dom Bozsij?

V negyilyu ī szvjata. Sziī dnī dolzsnō mō szvjatītī, to jeszty ot robotō peresztatī ī līs Bohu szluzsītī.

5. §. **Krescsenije Īszusza Chrīshta.**

Kolī Īszusz Chrīsztosz īmiv 30 lyit, posov ko Szv. Joannu Kresztītelyu, ī proszīv jeho, stobō okresztīv jeho.

Szv. Joann szpervu ne szmiv kresztītī Īszusza Chrīshta, ībo Boh otkrōv jemu rozum, ī tak poznāv on vo Chrīsztysi ozsīdannoho Szpaszītelya.

V szmirennosztī kazav szv. Joann:

— Ja potrebuju, stobō Tō mene okresztīv. Īszusz odpoviv jemu:

— Ne hovorī toto nōnyi, ībo treba nam vōpolnītī volyu Bozsiju.

Na szesz rozskez Chrīshta, Joann kresztīv Jeho. Otvorīlosza nebo, Duch Szvjatōj vo vīgyi holuba noszīvsza nad Īszuszom, a īz neba dav sza csutī holosz:

— Szej jeszty Szōn moj vozlyublennōj, o Nem zse blahovolīch.

Takīm obrazom pŕī krescseniī Szpaszītelya javīvsza *Boh vo trech osobach*. Zato krescsenije Chrīshta īnsak zovesza ī *Bohojavlenijem*.

Sto znakomītoje gyilav Īszusz Chrīsztosz trīdĉatoho roka szvojeho?

V Jordanyi ot Joanna Krescsenije pŕījav.

Prosto zovesza krescenije Īszusza Chrīsza .i Bohojavlenijem?

Proto, ĭbo tohda javivsza Boh vo trech osobach, Boh Otec hovoriv, Boh Szōn kresztivsza, a Boh Duch Szvjatōj vo vīgyi holuba noszivsza nad Īszuszom.

Kolyko jeszty Bohov?

Jedīn jeszty tokmo Boh.

Kolyko jeszty osob vo Boži?

Vo Boži szuty trī osobō: Boh Otec, Boh Szōn, Boh Duch Szvjatōj.

Cī jeszty kazsda osoba pravdīvōj Boh?

Tak jeszty, Otec jeszt pravdīvōj Boh, ĭ Szōn jeszty pravdīvōj Boh, ĭ Duch Szvjatōj jeszty pravdīvōj Boh.

Cī szuty proto trī Bohī?

Nyt ne szuty, no jedīn tokmo jeszty Boh, ībo vszi trī oszobo jedno zsīvoje jesztesztvo Bozsije īmijut.

Cī jeszty dakotra oszoba sztarsa īlī bolya?

Ne jeszty nī jedīna, no vszi trī szuty szebi ravnō.

Jednōm szlovom jak nazōvajut szī trī oszobō?

Trojca Szvjata.

Sto jeszty Trojca Szvjata?

Jeszty jedīn Boh vo trech oszobach szebi ravnōch: Boh Otec, Boh Szon, Boh Duch Szvjatōj.

Cī mozsēs tō Tajnu szv. Trojcō umom pochopītī?

Umom pochopītī ne mohu, no *vīruju* vo szv. Trojcu, ībo to Boh īzjavīv.

Prosto pervā oszoba, Boh Otec, na obraži malyujesza szīdōm sztarcem?

Proto, ībo tak pokazavsza vo Vetchom Zavityi szv. Daniilu proroku.

Prosto druha oszoba, Boh Szōn, na obraži malyujesza mladencem?

Proto, ībo on mladencem narodīvsza ot Pr. Gyivō Marii, ī na szem szvityi zsīv vo tyilyi cseloviceseszkom za 33' rokī.

Prosto tretya oszoba, Boh Duch Szvjatōj, na obraži malyujesza holubom īlī ohnennōmī jazōkamī?

Proto, ībo Duch Szvjatōj na Jordanyi pōd csasz krescsenija Chrīstova pokazavsza vo vīgyi holuba, a v szosesztvīi na Aposztolō pokazavsza v ohnennōch jazōkach.

Sto dobroho nam ucsīnīla szv. Trojca?

Boh Otec nasz szotvorīv, Boh Szōn nasz otkupīv, Boh Duch Szvjatōj zse nasz oszvjatīv.

6. §. Īszusz jak ucsītely.

Po krescsenīi szvojem Ī. Chrīstōsz udalīvsza vo pusztōnyu, hde 40 dnei ī nocsej posztīv ī molīvsza.

Kolī tak *prīhotovīvsza*, nacsav javno *ucsītī* lyudej o tom, sto treba virovatī ī gyilatī. Narod lyubo szluchav propovidī Ī. Chrīszta, tolpamī hornuvsza īd nemu. Vszi csudovalīsza nad Jeho mudrosztiju ī kazalī:

— Nīkolī jescse tak cselovik ne hovorīv!

Mnohi *virovalī*, sto Ī. Chrīsztosz jeszty Szpaszītely, *Szōn Bozsij*. No bōlī ī taki, kotri ne virovalī Jemu, totō bōlī Jeho *neprijatelyi*. Taki bōlī: zsīdovszki popō, knīzsnīkī ī farīszei.

Īszusz Chrīsztosz vōbrav szebī 12 *aposzto-
lov*, kotri vsze sz nīm chodīlī. Verchovnōm aposztolom bōv *Szv. Petr*, kotrōj pervōjraz izjavīv, sto Ī. Chrīsztosz jeszty Szōnom Boha zsīvocho.

Ī. Chrīsztosz szvoju bozsesztvennu nauku potverdīv szvoīm *szvjatōm zsīvolom*, *csudeszamī ī prorocsesztvamī* szvoīmī.

Chvorōch, nyimōch, szlyipōch, chromōch jednōm szvoīm szlovom īzcīlīv, mertvōch voszkreszīv.

Predpoviv, sto Jeho mucsītī ī preszlyidovātī budut, predpoviv szvoju szmerty ī voszkreszenije.

Sto-gyilav Īszusz Chrīsztosz po kresceniū szvojem?

Īzbrav szebi 12 aposztolov, ī nacsav propovidatī to vsze, sto nam virovatī ī gyilatī potrebno, stobō szme szpaszenije polucsīlī.

Sto csīnīv Īszusz Chrīsztosz dlya potverzsdenija naukī szvojej?

Īszusz dlya potverzsdenija naukī szvojej szvjato zsīv, csudesza csīnīv ī prorocsesztvija kazav.

Cī virovalī vszi lyude Īszuszu Chrīшту?

Nyt ne vszi no oszoblīvo bezbozsnyi Judeje ne virovalī Īszuszu Chrīшту ī iz zavīsztī pozsadalī Jeho ubītī.

7. §. Csudesza Ī. Chrīszta.

1. **Pervoje csudo.** Vo horogyi *Kanyi* bōla szvagyba, na kotru prīzvalī ī Ī. Chrīszta sz Marijeju Materiju ī sz ucsenīkamī Jeho. Mnoho hosztej bōlo. Raz ne sztalo īm vīna. Precsīshta mati tīcho kazala Īszuszovī:

— Ne je uzse vīna.

Ī. Chrīsztosz īszpolnīv proszbu materī; rozskazav szluham, stobō v zbanō nallyalī vodō.

Potom szkazav īm:

— Teper' cserpajte īz nīch Ī zaneszīt hosztyam!

Sztaroshta pokusav ī duse zacsudovavsza, kolī uznav, sto to duzse dobroje vīno.

Ī. Chrīsztosz szvojeju bozsesztvennoju szīloju pereminīv vodu na vīno. Szesze bōlo pervoje jecho csudo.

*

2. **Lovlya rōb.** Raz Ī. Chrīsztosz kolo ozera Genizaretszkoho naucsav narod. Stobō vesz' narod moh lyipse csutī kazsdoje Jeho szlovo, vsztupīv v lodku aposztola Petra ī ottam hovorīv k narodu. Kolī szkoncsīv szvoju nauku, szkazav Petrovī:

— Īdī dalyse na hlubīnu; ī vverzs szītī.

Petr otvitīv:

— Cserez čilu nocs trudīlī szmesza, no nīcsoho ne zlovīlī, jednako na rozs kaz tvoj vverzsu szītī.

Ī szejcsasz mnoho rōb jimīlosza, sto prorōvalasza szīty īch ī dvi lodkī napolnīlīsza rōbamī.

Petr vīgyivsī velīkoje csudo, upav na kolyina ī szkazav:

— Hoszpodī, izōjdī ot mene, bo ja hrisnōj cse-
lovik.

— Na to Ī. Chrīstosz otvitīv jemu:

— Ne bojsza, ot teper' lyudej budēs loviti v car-
sztvije Bozsije!

*

3. Buřa na ozeri. Raz Ī. Chrīstosz sz
ucsenīkamī szvoīmī lodkoju chotyiv perejtī cse-
rez ozero Galilejszkoje; bōv On utomlen tyasz-
kīm trudem ī zasznuv u lodci. Kolī uzse bōlī
na szeredīnyi ozera, nasztala sztrasna buřa.
Ucsenīkī peresztrasīlīsza, īzbudīlī Īszusza Chri-
szta ī kazalī:

— Hoszpodī, szochranī nasz, vszi pohi-
bajeme!

A Chrīstosz szpokoyno otvitīv:

— Csoho tak boītesza malovirō?

Vsztav ī prikazav obō more uszpokoīlosza.
Ī naraz peresztala buřa.

*

4. Donyka Jaīrova. V Galilei sz radosztiju pri-
jali lyude Ī. Chrīszta. Mezdu procsīmī posov k Nemu
Jaīr, nacsalnīk szīnagogī ī proszīv Jeho:

— Hoszpodī, donyka moja umīraje, prijdī, izčīlī ju!

Ī. Chrīstosz doraz posov sz nīm, ī za Nīm īslī ī
ucsenīkī Jeho, taj mnoho lyudej.

Na putī prīslī ot Jaīra ī kazalī, sto donyka uzse
umerla.

— Ne bojsza, kazav jemu Īszusz, — tokmo *viruj*,
ī donyka tvoja bude zsīva.

Zajslī v dom Jaīra, hde vszi plakalī ī rōdalī.

Ī. Chrīstosz szkazav:

— Ne placste, ona ne umerla, no szpīt!

Ī tohda jimīv Ī. Chrīstosz gyivīcu za ruku ī hō-
loszno kazav:

— Gyivīce vsztany!

Ī gyivīca tot csasz vsztala ī zacsala chodīti.

*

5. **Junosa Naīnszkij.** Koli raz pīblīzīvsza
Ī. Chrīstosz k horodu *Naīn*, pravi tohdō vō-
noszīli jednoho mertvoho, jedīnsztvennoho szōna
jednoj vdovīci.

Szpaszītely umīloszerdovavsza nad neju ī
laszkavo szkazav:

— Ne plac!

Potom pīkosznuvsza k mertvomū ī szkazav:

— Junose, kazu tebi, vsztany!

Ī mertvōj totcsasz otzsīv, nacsav hovorīti.

Lyudī sz sztrachom vīgyilī szije velīkoje
csudo ī kazaļī:

— Prorok velij voszta v nasz.

★

Īszusz Chrīstosz prochodiv ot szela do
szela, ī kolī lyude vīgyilī jeho csudesza, v ve-
likom mnozsosztvi prīnoszilī k nemu chvorōch.
Īszusz polozsiv na nīch ruku szvoju, ī chvori
doraz izčilīlisza.

Mnoho szlyipōch, nyimōch īzčilīv, ī kromi toho mnoho īnsich csudesz szgyilav, tak: īz bisznovatōch vōhanyav zlōch duchov, pjaty chlyibov ī dvi rōbō csudeszno unnozsiv tak, sto pjaty tōszacs naroda naszōtīv; chodiv po vogyi, otkrōv tajnō ī dumkī lyudej, mertvōch voszkeszīv.

Cī-mozse cselovik szam szīloju szvojeju takoje dobroje szgyilatī, csim szebi vicsnoje szpaszenije zaszluzsīt?

Szam szvojeju szīloju ne mozse: no on obō szebi vicsnoje szpaszenije zaszluzsiv, potrebuje pomocs Bozsiju, to jeszty blahodaty Ducha Szvjatoho.

Kolykoraka jeszty blahodaty Ducha Szvjatoho?

Blahodaty Ducha Szvjatoho jeszty dvojaka: 1. *szpomahatelyna*, kotra vobuzsdaje nasz ī sz namī szoversaje dobri gyila ī 2. *oszvjascsajuscsa*, kotra ocsīscsaje nasz ot hrichov, daruje dusī nasej zsīvot ī nasz īz rabov diavola szōnamī Bozsīmī posztavlyaje.

Hgyi priimaje chrīstianīn blahodaty Bozsiju?

V szv. Tajnach.

Sto jeszty Tajna?

Tajna jeszty znak vīdīmōj nevidīmōj blahodatī Bozsijej, ot Chrīszta dlya naseho oszvjascsenija usztanovlennōj.

Otkudu majut szv. Tajnō szīlu?

Majut szīlu ot Chrīszta Szpaszītelya, ot sztrasztej ī zaszluh jeho.

Szkolyko Taīn usztanoviv Īszusz Chrīstosz?

Anī menyse, anī bolyse, tolyko szīm ī szīi szuty: 1. Krescsenije. 2. Miropomazanije. 3. Evcharīsztia. 4. Pokajanije. 5. Szvjascsensztvo. 6. Malzsensztvo. 7. Eleopomazanije.

Kotra jeszty pervā ī najpotrebnyijsa Tajna?

Pervā ī najpotrebnyijsa Tajna jeszty *Krescsenije*.

Sto polucsīme v szv. Krescseniī?

V Krescseniī cselovik ot hricha pervorodnoho ī ot vszich īnōch·hrichov, kotri pered krescsenijem ucsīnīv, ocsīscsajesza na dusi ī jak bō na novo rodītsza; kromi szeho cserez krescsenije sztanėsza cslenom szv. Matere Cerkvī.

Kto mozse kresztītī?

V nuzsgyi choty kto, no obōcsajno līs szvjascsen-nīk sz szvjascsennoju vodoju.

Sto jeszty Miropomazanije?

Miropomazanije jeszty tajna, v kotroj okrescsen-nōj prīmajе ukripītelynu blahodaty, stobō ne tokmo virovatī, no ī viru szvoju posztojanno ī kripko īszpo-vidatī moh.

8. §. Nauka Īszusza, Chrīshta.

1. **Holovna zapovigy.** Farīszeji chotyilī īszkuszītī Ī. Chrīshta, zato zvidalī ot neho:

— Kotra zapovigy persa v zakonyi?

Īszusz otvitīv:

— *Vozlyubīsī Hoszpoda Boha tvojeho vszim szerdcem tvoīm, vszeju duseju tvojeju ī vszeju mōszliju tvojeju.* Szija jeszty pervā ī bolysa zapovigy. Vtora zse podobna jej: *vozlyu-bīsī blīzsnyaho tvojeho, jako szam szebe!* V szīch dvoch zapovigyach vīsīt vesz zakon!

2. **O blīzsnīch ī vorohach,** tak naucsav Ī. Chrīstosz:

— Ne szugyit druhīch, obō ī vasz ne szudīlī druhi. Otpuscsajte druhomu provīnu, ī bude ī vām otpuscseno. Jakoju miroju mirīte, vozmirītsza ī vām.

— *Lyubit vorohov* vasīch, blahoszlovit tōch, sto vasz proklīnajut, robit dobroje vszim tōm, kotri vasz nenavigyat ī molyītsza za tōch, kotri vasz bez prīcsīnō preszlyidujut. Tak sztanetesza dosztojnōmī szōnamī Otca nebesznoho, kotrōj prīkazuje szolncu szvojemu szvitītī tak na dobrōch, jak ī na zlōch!

— Bugyte szoversennyi, jako i Otec vas nebesz-nōj szoversen jeszty!

3. Molīva. Ī Chrīstosz mnoho molīvsza; csaszto cserez čilu nocs v molīvi perebōv. Ī aposztolov szvoīch napomīnav, stobō nepre-sztanno molīlīsza.

Kolī raz zakoncsiv Ī Chrīstosz molītvu szvoju, jedīn iz ucsenīkov szkazav Jemu:

— Hoszpodī, naucsī nasz molītīsza!

Tohda naucsiv Ī Chrīstosz aposztolov szvoīch na molītvu: „*Otcse nas*“, kotra zato i zovesza: „molīva Hoszpodnya“.

Ī stobō zaochotyiv ucsenīkov szvoīch, tak ich nasztavlyav:

— Proszīte i daszty sza vam! Sto v īmeni mojem proszīte, daszty vam Boh!

4. O szposzobi dobrōch gyil tak nasz napo-mīnav Ī Chrīstosz:

— Ne robī *dobroje gyilo* pered lyugymī līs dlya toho, obō vīgyilī tya. Kolī dajes *mīlōsztōnyu*, naj ne znaje lyiva ruka tvoja, sto robīt prava. Otec tvoj, kotrōj vīdīt tya i v tajnyi, nahorodīt tya javno!

— Ī kolī *molīssza* ne robī tak, obō to vīgyilī. Zajdī v chātu szvojū, zapri dverī i molīsza do Otca tvojeho!

— A kolī *posztīs*, ne ukazuj nijakoho szmutku na līcu, jak to robjat līcemirō! Otec tvoj vīdīt tya v tajnyi, nahorodīt tya javno!

5. Propovigy. Kolī Īszusz Chrīstosz vōbrav aposztolov szvoīch, dav īm poucsenije, jak majut pro-povidatī jeho nauku:

— Propovidajte, kazav īm, sto prīblīzīlōsza čar-sztvije nebesznoje, chvorōch īzčilyajte, prokazsennōch očsīscsajte, metvōch voszkresajte, bīszō īzhonyajte. Bugyte mudri, i csīsztyi! Kto vasz ne prījme, i ne chce vasz poszluchatī, sztrasnōj bude dlya toho deny

szudnōj! Kto īszpoviszty mene pred lyugymi, īszpovim jehō ī ja pred nebesznom Otcem moīm! Kto vasz prijme, Mene prijme, a kto prijme Mene, prijme Toho, kotrōj Mene poszlav!

Szīmī szlovami povelyivaje nam Ī. Chrīstosz, stobō ī mō szluchali propovidanije bozsosztvennoj nauki Jeho, stobō szme naszlyidnikam aposztolov ī ucenīkov Jeho, tojeszty epīszkopam ī szvjascēnnīkam, v dusevnōch gyilach povīnovalīszā.

6. Szmīrennoszty. Ucenīkī zvidalī ot Īszusza: — Kto je szlavnyijsij v carsztvī nebesznom?

Ī. Chrīstosz szkazav īm:

— Kto īz vasz chce boti pervōj, naj bude mensij vszich ī vszīm szluha!...

7. Lepta vdovīci. Koli raz Īszusz Chrīstosz sztav pri vchogyi cerkvi ī szmōtriv, jak narod metav hrosej na potrebō cerkvi, vīgyiv, sto bohatyi davali velīki darō. Mezsī procsīma prīsla ī jedna uboha vdovīca ī polozsila dvi leptō (dva malyi hrosīki). Īszusz uvīgyivse to, kazav ucenīkam szvoīm:

— Tota vdovīca, pozsertvovala bolyse, jak vszi druhi, bo onī davali īz toho, sto īm zbōvalo ot majetka, ona zse dala poszlyidneje, sto mala!

8. Provīgyinije Bozsoje.

— Ne szobīrajte szebi bohatszta na zemlī, no szobīrajte zaszluhī dlya dusi, ībo szesze dusevnoje bohatszto ne mohut ot vasz nī zlogyi ukrasztī, nī cservakī podtocsīti.

— Ne mozsete naraz szluzsīti Bohu ī szvitu!

— Ne zsurīszā o tom, sto budete jisztī, abo pītī, ībo dusa vāzsnyijsa ot tyila! Boh zsīvīt ī ptīci nebesznyi, taj pole csudeszno priogyivaje travami! Tak ī za vasz dumaje Otec nebesznōj. On najlyipse znaje, sto komu treba. Hlyadajte najperse carsztvije Bozsoje ī pravdō Jeho, ī vsze īnsoje bude vam dano!

Sto dolzsen chrīsztianīn csīnītī, obō polucsenu blahodaty poderzsati moh?

Dolzsen *molītīszā* Bohu.

Sto to jeszty molītīsza Bohu?

Molītīsza tolyko jeszty, jak mōszly ī szerdce k Bohu vozdvihnūtī.

Cī potreбно jeszty molītīsza?

Jeszty potreбно, ībo mō szami ot szebe nicseho ne majeme, nō vsze ot Boha ozsīdajeme.

Kolī majeme molītīsza?

Rano ī vecser, pered jadenijem ī po jadeniī, pered nacsīnanijem ī po szkoncsaniī gyila naseho, szlovom vo vszich zsīvota naseho szlucsajach.

Za sto Bohu molītīsza majeme?

Īzrādnyije molītīsza majeme: 1) obō jeszme Boha umolyalī, 2) obō jeszme Jeho pro hrichī nasi umīřalī, 3) obō jeszme Jemu blahodarīlī, ī 4) obō jeszme ot Neho nam potreбноje proszīlī.

Sto potreбно do toho, obō molītva nasa bōla dobra, Bohu prījemna ī nam chosznovīta?

Potreбно jeszty molītīsza: 1) *szmīrenno* ī sz szerdcem szkorusennōm; 2) sz zsīvoju *viroju* ī dovirijem k Bohu; 3) *posztojanno* ī bolyseraz; 4) volyu nasu volyi Bozsijej podcsīnenno.

Kotra molītva szoderzsīt v szebi to vsze, za sto nam molītīsza treba?

Molītva Hoszpodnya, īlī „*Otcse nas*“, na kotru szām Hoszpogy Īszusz naucsīv nasz.

Sto zvōklī chrīsztiane po „Otcse nas“-i obōcsajno molītīsza?

„Bohorodīce Gyivo“ tojeszty molītvu Bohorodīcsnu.

Prosto?

Proto, ībo Pr. Gyiva Maria jeszty matī Bozsija, Īszusza Chrīsztu, kotra ī szamōch Anhelov pervoszchodīt hodnosztiju szvojeju.

Jak pozdorovlyajut szebe Chrīsztiane?

Chrīsztiane grecceszkoho obrāda pozdorovlyajut szebe szlovamī: „Szlava Īszuszu Chrīsztu“.

8. §. Nauka Ī. Chrīszta v prīcsach.

Stobō narod lehse porozumiv bozsosztvennu nauku, Ī. Chrīsztosz mnohoraz hovoriv v *prīcsach*, tojeszty v poucsītelynōch povisztyach (opovidanijach).

1. **Szījately.** Odīn cselovik vōjsov na pole szījati. Kolī szījav, odno zerno upalo prī putī, ī bōlo potoptano, taj ptīči vōzberalī jeho. Druhoje zerno upalo na zemlyu kamenīsztu ī ne mohlo rosztī, bo ne mohlo pusztītī korenny ī vōszchlo. Tretoje zerno upalo mezsī ternije; szije vōroszlo, no vkonci ternije zahlusīlo jeho. Nakonec dakotroje upalo v dobru zemlyu, ono vōroszlo ī prīneszlo plod bohatōj.

Ucsenīkī zvidalī Īszusza Chrīszta:

— Sto znacsīt tota prīcsa?

Īszusz Chrīsztosz szkazav:

— Zerno — jeszty szlovo Bozsoje, a zemlya — to lyude. Zerno, kotroje upalo prī putī, oznacsaje tōch lyudej, kotri szluchajut szlovo Bozsoje, no ne prīmajut v szerdca; prījde diavol ī vōrve ī zerno ot nīch. Zerno, upavsoje na kameny, oznacsaje lyudej, kotri rado prīmajut szlovo Bozsoje, no na diavolszkoje īszkusenije doraz otpadut ot Boha. Ternije znacsīt szladosztej szezemnōch, kotri zahlusajut v nasz szlovo Bozsoje. Dobra zemlya znacsīt tōch lyudej, kotri szlovo Bozsoje chraňyat v dobřom szerdci ī dobrotvorat.

2. **Otpuscenije.** Jedīn cař choytiv porachovatīsza sz szluhamī szvoīmī. Jedīn dolzsnīk ne moh odatī szvoj velīkij dolh, cař prīkazav jeho ī zsenu ī gyitej jeho prodatī. Tohda nacsav szluha proszītī cařa:

— Hoszpodi preterpī mnyi malo, a vsze tebi otdam.

Cař umīloszerdīvsza nad nīm ī podarovav vesz dolh jemu.

Kolī szluha vōjsov ot cařa, sztritiv jednoho szvojeho dolzsnīka ī sztav ot neho potrebovatī dolh. Dolzsnīk proszīv ho, obō pocsekav malo, no szluha ne poszluchav jeho proszbu, ī vszadiv jeho v temnīcu.

Jak o tom doznaljša tovariš jeho, dužse oburiljša i povilil carevī, kotrōj priklīkav szluhu i kazav mu:

— Szluho lukavōj, ja podarovav tebi tvoj dolh, a tō ne moh zmlōvatjša nad tvoim dolzsnīkom!

Ī rozhnyivavsza i otdav jeho v ruki mucsītelej.

O szej prīcsī szkazav Ī. Chrīstosz:

— Tak i Otec moj nebesznōj szgyilaje sz vamī, jeszli ne otpusztite iz szerdca druhim provīnō ich!

3. Mīloszerdnōj Szamařanīn. Jedīn zakonnik (cselovik, sto znavsza v zakonyi) zvidav ot Īszusza:

— Ucsītelyu, sto maju robītī, obō'm dosztupiv zsīvota vīcsnoho?

Īszusz szkazav:

— V zakonyi sto pīszano jeszty?

Zakonnik otvitiv:

— Lyubī Hoszpoda Boha tvojego vszīm szerdcem tvoim, vszeju duseju tvojeju, vszeju szīloju i mōszleju tvojeju, a blīzsnياهو, jak szamoho szebe!

Īszusz Chrīstosz kazav:

— Dobri tō otvitiv, robī tak i budes zsītī na vīkī!

Zakonnik opjat zvidav:

— A kto jeszty moj blīzsnij?

Ī. Chrīstosz vmiszto otvita szkazav jemu szeszu prīcsu.

— Jedīn cselovik īsov iz Jerusزالīma v miszto Jerichon. Na dorozī napalī na neho razbojnīkī, ohrabīlī i pokalyicsīlī jeho i ledva zsīvoho līslī prī dorozī. Szlucsažno toju dorohoju īsov odīn zsīdovszkij szvjascennīk, vīgyiv neszcsasztnoho, no posov dalyse. Pozdnyijse tuda īsov jedīn levīt (szluha cerkvī). On takzse posov dalyse. Nakonec jedīn szamařanīn umīloszerdivsza nad nīm, namasztiv jeho ranō vīnom i olīvoju i zavjazav ich. Potom prīvez jeho v najblīzsu hosztīnnīcu i szam chodiv sztaranno kolo neho.

Potom zazvidav Ī. Chrīstosz zakonnikā:

— Kto bōv iz szīch trech blīzsnij tomu neszcsaszt-nomu?

Zakonnik kazse:

— Tot, kotrōj ukazav mīloszerdije nad nīm.

Tohda szkazav jemu Īszusz:
— Īdī ī tō tvorī takozsde!

4. **Bludnōj szōn.** Īszusz Chrīstosz cho-
tyīv proukazatī, jak mīloszerdnōj jeszty Hoszpogy
Boh ko hrisnīkam, ī jak rado otpuscsaje hrichī

kazsdomu, kotrōj scsīro pokajesza. Dlya toho
szkazav szeszu prīcsu:

— U jednoho cselovika bōlī dvā szōnō.
Raz molodsij vōprosziv szvoju csaszty ī posov

v daleku csuzsīnu. Tam zšiv roszpusztno ī nezadolho īzmarnīv čilōj szvoj majetok. Tohdō nasztav na toj okoliči velīkij holod. Stobō iz holodu ne umer, najavsza na szluzsbu u jednoho pana, kotrōj zasztavīv jeho szvīnyi pasztī. Tam mnoho holodovav, tak, sto rad bōv naszōtītisza bodaj tōm, sto jilī szvīnyi.

V toj bigyi pohadav on szebi: Pojdu ja ko otcu mojemu ī poprosu ho, obō nya prijav choty za szluhu szvoho!

Tak ī szgyilav.

Kolī uzse bōv nedaleko ot doma, uvīgyiv jeho otec, pobih jemu na vsztricsu, obnyav, občilovav jeho ī prīkazav szluham, obō prīneszli najkraszsu odezsu ī pereogyili jeho. Dav zakolotī telya ī usztroiv hosztīnu.

Sztarsij szōn rozhnyivavsza, kolī uznav to, no otec szkazav jemu:

— Szōne moj, tō vszehda kolo mene jesz ī vsze, sto moje, tebi nalezsīt, no brat tvoj pohīb bōv ī vernuvsza.

Ubohij Lazar' ī nemīloszerdnōj bohacs. Farīszeji za najvōszsoje dobro na szvityi derzsalī bohatsztvo ī pusztu szlavu, ī zato prezīralī ubohīch. No Chrīstosz prī kazsdoj szlucsajnosztī to ucsiv, sto szcsasztlīvōj je ubohij, ī sto lehse zajde bidnōj do carsztva, jak bohatōj. Dlya toho szkazav ī szlyidujuscsu prīcsu:

— Bov raz odīn *bohatōj* cselovik, kotrōj zšiv duzse roszkosno ī veszelo. A bōv takozs odīn ubohij cselovik, īmenem *Lazar'*, kotrōj po čilom tyilyi hnijuscsīmī sztrupamī bōv pokrōtōj, lezsav kolo vorot toho bohacsa ī prosziv okrusīm padajuscsīch sz sztola. Prīchodilī pszō ī līzali ranō jeho.

Umer Lazar' ī anhelō poneszli pravednu dusu jeho na lono Avraama (to jeszty v carsztvo).

Umer ī bohatōj, no za szvoj hrisnōj zsīvot do-
sztavsza v peklo. Kolī on terpiv tam sztrasnyi mukī,
poszmotriv na nebo ī uvīgyiv tam Lazaŕa na lonyi
Avraama ī szkazav:

— Otcse Avraame, poslī Lazaŕa, stobō on umo-
csīv choty konec palyča szvojeho v vogyi ī ocholodīv
jazōk moj!

Avraam otvitīv jemu:

— Szōne, pohadaj szebi, sto tō na tom szvityī
veszelo zsīv, a Lazaŕ bidovav, no tepeŕ on tuj radujesza,
a tō terpīs mukī. A kromi toho mezsdu namī ī vamī
jeszty velika propaszty, tak, sto nī ot vasz do nasz, nī
ot nasz do vasz ne mozs perechodīti.

— Tohda, kazav bohatōj, zazsenī jeho ko bratyam
moīm, naj on napomīnaje īch, stobō ī onī ne prīsli na
szije miszto mucsenij.

Na to otvitīv Avraam:

— Onī majut tam Mojszeja ī prorokov, naj īch
szluchajut!

Bohacs zse szkazav:

— Nyit, otcse Avraame, onī īch ne szluchajut, no
jeszli bō dakto iz mertvōch posov do nīch, onī bō po-
kajalīsza.

Tohdō rek Avraam:

— Jeszli Mojszeja ī prorokov ne szluchajut, to
choty bō kto voszkresz iz mertvōch, ī tomu bō ne vi-
rovalī.

6. Mōtar ī farīszej. Ī. Chrīstosz chotyiv poucsīti
o tom, sto szmirenniyi hrisnikī szkorse dosztanut laszku
Bozsu, jak horgyi, kotri lyublyatsza chvalīti. Dlya toho
szkazav szeszu prīcsu:

— Raz dvoje zajsli v cerkov, pomolitīsza, odin
farīszej, druhij *mōtar*. Farīszej sztav na peregyi ī *hordo*
molīvsza tak:

— Bozse, blahodaŕu (gyakuju) Tya, sto ja ne
takij, jak druhi lyude: razbojnīkī, bezbozsnyi, ilī jak ī
szesz mōtar! Ja poscsu dvaraz v tōzsdeny, deszatīnu
daju ot vszeho, sto maju.

Mōtar' zse sztojav īz daleka pŕi cerkovnōch dve-
r̕ach; ne szmiv szmotritī hori, no prikloviv holovu, bīv
sza v hrudī ī hovorīv:

— Bozse. mīlosztīv budī mnyi hrisnomu:

Ī dodav Ī. Chrīstosz, sto szesz' mōtar' otojsov
opravdannōj, a hordōj nyit, bo tot, kotrōj szebe vozvō-
saje, szmirītsza, a kto szebe pōnīzsaje, tot vozneszesza.

Hde mozseme polucsītī otpuscsenije hrichov?

V Tajnyi pokajanja cserez razrisenije szvjascsen-
nīka mozseme polucsītī otpuscsenije hrichov nasich, po
Krescseniī ucsīnennōch.

*Ot koho pōlucsīv szvjascsennik sziju vlaszty hrichī ot-
puscsatī?*

Ot szamoho Īszusza Chrīstia.

*Sto potrebno jeszty k tomu, stobō hrisnik otpuscsenije hri-
chov szvoich polucsīv?*

Potrebno jeszty, stobō hrisnik: 1) hrichī szvoi
vszi uznav; 2) ich szerdecсно *oplakovav* ī voznenavīgyiv;
3) *polyipsanije* zsīvota szvojeho obiscsav; 4) iszkrenno
o vszich hrichach szvoich *vōszpovidavsza*, ī 5) za hrichī
pokutovav.

Cī szvobodno v szv. īszpovidī nyikij hrich zataītī?

Ne szvobodno, kto bo taīt, tot jescse bolysij hrich
na szebe zatyihaje.

*Cī szvobodno nalozsennu pokutu osztavītī, pereminītī ilī
ubolysītī?*

Hrisniku nalozsennu pokutu osztavītī ilī peremi-
nītī ne szvobodno, no uholysītī polezno jeszty.

10. §. Īszusz Chrīstosz mezsī gyitymī.

Raz cserez cīlōj deny naucsav Īszusz Chrī-
stosz ī nad vecserom chotyiv szpocsīvatī. Mnoho
materej sz malōmī gyitocskamī chotyilī pŕisztu-
pītī k nemu ī proszītī ot Neho blahoszlovenije
dlya szvoich drobnōch gyitocsok.

Szvjatyi aposztolō ne chotyilī prīpusztītī tyich materej sz gyitymī do utomlennoho Īszusza. No Īszusz uznav to ī kazav:

— Pozvolyte szīm materam ī ich gyitocskam, prīsztupītī ko mnyi, ībo tyi gyitī nevīnnyi ī takīch jeszty Carsztvo nebesznoje.

Szv. aposztolō vpusztīlī materej ī gyitej. Īszusz Chrīstosz polozsīv szvoi najszvjatyjsi rukī na holovō gyitej ī blahoszlovīv īch.

*Prosto mō otcev duchovnōch szluchať ī csesztovatī majeme?
Proto, ībo szvjascsenņikī v Tajnyi szvjascsensztva*

polucsīlī vlaszty, szlovo Bozsije propovidatī, szv. Tajnō vōszluzsīvatī, oszoblīvo zse ot hrichov razrisatī.

Sto podaje Tajna Malzsensztva?

Tajna Malzsensztva podaje muzsu i zsenyi, kotri pobīrajutsza, blahodaty Bozsiju, stobō v szohlasziī i lyubvī azs do szmertī nerazlucsno zsītī, i gyitej szvoīch boho-bojno voszpītatī mohlī.

11. §. Preobrazsenije Hoszpodne.

Hoszpogy nas Īszusz Chrīstosz v poszlyidnōj hod szvojej zemnoj zsīznī chotyiv ukripītī szvoīch ucsenīkov, stobō onī v csasz Jeho sztradaniy ne utratīlī viru.

Ībo jevreī to dumalī, sto Ī. Chrīstosz vozsztanovit zemnoje carsztvo Īzrailyszkoje i chotya Īszusz Chrīstosz uzse mnoho ucsiv i mnoho csudesz gyilav, jednakozs to szamoje dumalī i aposztolō. Dlya toho Īszusz Chrīstosz, chotyiv proukazatī *bozsensztvennu szvoju szlavu*, i szeszīm ubidītī ucsenīkov szvoīch o tom, sto carsztvo Jeho ne jeszty zemnoje, sto On jeszty īsztīnnōj Szōn Bozsij.

Dlya toho Īszusz Chrīstosz vžav sz szoboju trech lyubīmōch ucsenīkov: Petra, Jakova i Joanna i posovsz nīmī na horu Thabor pomolītisza. Tam v csasz molitvō, Hoszpogy *preobrazīvsza*: līce Jeho proszijalo jak szolnce, a odezsdō szgyilalisza bilōmī, jak sznyih. K Nemu javīlisza prorokī Mojszej i Īlia i sztalī beszīdovatī o buduscīch sztradaniach Jeho. Ucsenīkī szpervu szpalī, no potom probudīlisza i uvīgyilī szlavu Hoszpodnyu. Kolī Mojszej i Īlia okoncsīlī beszīdu i hotovīlisza osztavītī Hoszpoda, Petr ot radosztī, kotra īz vīgyinija Bozsoj szlavō napolnīla szerdce jeho, szkazav:

— Hoszpodī, dobro jeszty nam tuj bōtī: jeszłī choces, szotvorim tuj tri szīnī, Tebi jedīnu i Mojszeovī jedīnu i jedīnu Īlī.

No poka Petr hovorīv, szvitla chmara oszīnīla vszīch īch, i rozdavsz holosz īz neba:

— Szej jeszty Szōn Moj vozlyublennōj, o nemzse blahovolīch; toho poszlusajte!

Ucsenīkī v sztraszī upalī na zemlyu, Hoszpogy zse szkazav im:

— Vsztanyte, ne bojtesz'a!

Kolī podnyalisz'a, uzse ne vīgyilī' nīkoho, līs Īszusza Chrīszta.

Cī mozsno dosztīhnutī szoversensztvo chrīszťianszkoje, i jak? Mozsno, oszoblīvo cserez szovitō Jevanhelszki.

Kotri szuty szovitō Jevanhelszki?

Szovitō Jevanhelszki szuty szīi trī: 1) Dobrovolnoje *chudobsztvo*. 2) Vszehdasna *csīsztotā*. 3) Szover-sennoje *poszlusensztvo*.

Jaka jeszty rozluka mezsdu zapovigyamī Bozsiūmī i mezsdu szovitāmī jevanhelszkīmī?

Zapovidī jedīnokazsdōj chrīstianīn dolzsen poderzsatī, a szovitō līs tot, kto na szije objazavsza, jak to csīnyat *monachī* i monachīnyi Csīna szv. Vaszīlija Velikoho.

12. §. Voszkreszenije Lazaŕa.

Nedaleko ot Jeruszelīma v szelyi Vīftaniī zsīv Lazaŕ, kotroho Īszusz duzse lyubīv i caszto zachodīv do neho.

Raz Lazaŕ upav v tyazsku chvorotu i umer. Szesztrō jeha, Marta i Maria, duzse zaszmutilisza, i vsze plakali.

Koli Īszusz szo ucšenīkamī szvoīmī prīsov vo Vīftaniju, Lazaŕ uzse csetōre dni lezsav vo hrobi.

Marta, jak ucsula, sto Īszusz ide, vōbihla na vsztricsu Jemu i szkazala:

— Hoszpodī, jeszli bō bōv jesz tuj sz namī, ne bōv bō brat moj umer.

Īszusz szkazav:

— Voszkreszne brat tvoj!

Marta to dumala, sto Īszusz hovorīt o voszkreszenī vszīch mertvōch, zato kazala:

— Znaju, sto voszkreszne, v poszlyidnij deny!

Īszusz zse szkazav:

-- Ja jeszm *voszkreszenije ī zsīvot!* Kto viruje v Mene, toj, chotya ī umre, ozsīve!

Potom posov Īszusz ko hrobu Lazara, kotrōj bōv vōszīcsen v kamennoj hori ī pīkrōtōj bōv kamenem.

Īszusz szkazav:

— Otvalyit kaminy!

Marta szkazala:

— Hoszpodī, tyilo uzse szmerdīt, bo csetvertōj deny uzse lezsīt vo hrobi.

No Īszusz szkazav jej:

— Cī ne hovorīv jem tebi, sto jeszlī budes virovatī, uvīdīs szlavu Bozsiju?

Kolī kaminy otvalīlī, Īszusz podnesz ocsī szvoi k nebu, poblahodarīv Boha, ī holoszno szkazav:

— Lazare, hradī von!

Ī umersij voszkresz ī vōjsov īz hroba.

Narod vīgyivse szije velīkoje csudo, uvirovav v Īszusza Chrīszta.

No fariszeji, kotri nenavīgyilī Īszusza, jescse lyipse sztalī bojatisza ot szilō Jeho ī risīlī umertvītī jeha.

Cī povīnen kazsdōj cselovik umertī?

Tak jeszty, kto raz na szej szvit rodīvsza, raz dolzsen ī umertī.

Hgyi, kohda ī jak umre?

To nikto īz nasz ne znaje, tokmo szam Boh.

Prosto szije ne znatī?

Proto, stobō mō vszehda hotovō bōlī na szmerty.

Sto jeszty szmerty?

Jeszty razlucsenije dusī ot tyila.

Sto zacsīnajesza u kazsdoho cselovika po szmertī?

Szmertiju okoncsīvajesza zsīzny szezemna ī nacsīnajesza zsīzny vīcsna, kotra pravednīkam vezela,

hrisnikam zse lyuta bude nepresztanno i neizminno vo viki.

Kto bude hoszpogysztvovati nad vszim narodami po sztrasnom szugyi vo vicsnoszti?

Po sztrasnom szugyi bude jedino sztado i jedin pasztor, nad kotrom sztadom Hoszpogy nas Iszusz Chrsztosz, jak cselovik, bude carsztvovati i carsztviju jeho ne bude konca.

Sto jeszty szmerty, szud, peklo i carsztvo nebesznoje dlya jedinokazsdoho cselovika?

Szmerty, szud, peklo i carsztvo nebesznoje szuty poszlyidnyi ricsi, ibo sz kazdom cselovikom na poszlyigy sztajutsza.

Ci jeszty polezna Tajna Jelepomazanija?

Tajna Jelepomazanija jeszty polezna chvorom, kotrom blahodaty ubolysaje, dusu na szmerty potyisaje i ukriplyaje, zdorovje zse tyila navertaje, jeszli ono ko dusevnomu szpaszeniju jeszty.

13. §. Prorocsesztva Iszusza Chrszta.

Iszusz Chrsztosz mnoho prorocsesztvovav. Jak vszeznajuscij Boh, znav hovoriti o buducsnoszi. Tak pedszkazav On szvoi muki, *szmerty i voszkreszenije*.

Koli poszlyidnyij raz isov v Jeruszalim, po dorozi hovoriv ucenikam szvoim:

— Sze vsztupajeme v Jeruszalim i Szon cselovicseszki predan bude tam. I oszugyat Jeho na szmerty i otdadut v ruki pohan i budut naszmivatisza iz Neho i budut biti Jeho i oplyujut Jeho i ubjut Jeho na szmerty, a v tretij deny On voszkreszne.

Pedszkazav I. Chrsztosz *ucenikam* szvoim i to, sto i oni i naszlyidniki ich majut ozsdati terpinija i preszlyidovanija.

O horogyi Jeruszalimi predpoviv I. Chrsztosz, sto „ne osztanesza v nem kameny na kameni“ tojeszty sto izovszim razoritsza.

Predszkazav Ī. Chrīstosz *ī koncsīnu szvīta*, szvoje vtoroje szlavnoje prīsesztvije na sztrasnōj szud.

— Ī propovidano bude Jevanhelije carsztvija, — szkazav Īszusz, — po čilom szvityi Ī mezsī vsžīmī narodamī Ī tohdō prijde koneč. Szolnce Ī luna pomerknut, zvīzdō Īz neba budut padatī, a na zemlī nasztane velīkij sztrach mezsī lyugymi. Tohdō javītsza znamenije Szōna cselovicesszkoho na nebeszī, prīchogyascsoho sz velīkoju szīloju Ī szlavoju. Ī posle On anhelov szvoīch Ī szoiberut vsžīch narodov.

— Szōn cselovicesszkij szade na presztolyi szlavō Ī otgyilit dobrōch ot zlōch, jak pasztōr⁹ rozlucsaje ovči ot koz. Ī posztavit ovči po pravoj sztoronyi, kozō zse po lyivoj. Ī tohdō szkazse do tōch, sto budut sztojatī na pravoj sztoronyi:

— Prījgyit blahoszlovennyi Otca mojeho Ī naszlyidujte prīhotovlennoje vam carsztvo!

Tyim zse, sto po lyivoj sztoronyi budut sztojatī, szkazse:

— Īgyit ot mene proklyatyi v ohony vicsnōj, prīhotovannōj diavolu Ī anhelam jeho!

Ī pojdut potom hrisnikī na vicsnu muku, a pravednikī v zsīvot vicsnōj.

Sto predszkazav Ī. Chrīstosz o szvojej szmertī Ī voszkreszenī Ī o horogyi Jeruszalīmi, to do szlova Īszpolnīlosza. Tak maje Īszpolnītīsza Ī to, sto o koncsīnyi szvīta predszkazav.

Cī prijde jescse Īszusz Chrīstosz vīdīmo na szej szvīt?

Prijde vīdīmo jescse na konči szvīta.

Prosto prijde tohda Īszusz Chrīstosz?

Dabō oszudīv vsžīch lyudej, pravednōch Ī hrisnōch.

Jak prijde szudītī?

Sz velīkoju szlavoju, hrozno Ī sztrasno .prijde sz vsžīmī nebesznōmī szīlamī.

Sto szlucsītsza pered szīm szudom?

Pered szīm szudom mertvi vsži Īz hrobov voszkresznut.

Jak nazōvajeme tot szud, kotrōj Īszusz Chrīstosz na konči szvita bude derzsatī?

Szud, kotrōj Īszusz na konči szvita bude derzsatī, nazōvajeme obscšim ili sztrasnōm szudom.

Jakij szud jeszty jescse kromi obscsoho szuda?

Kromi obscsoho szuda jeszty jescse i oszobnōj szud.

Kolī derzsīt Īszusz Chrīstosz szej szud?

Szej oszobnōj szud derzsīt Īszusz Chrīstosz szej-csasz po szmertī cselovika.

14. §. **Tajna vecseŕa.**

Pered prazdnīkom paszchī (zsīdovszkoho velīkodnya) na pamjaty oszvobozsdenija īz Jehīpta v kazsdoj zsīdovszkoj famīlii dolzsnō bōlī zakolotī paszchalynoho ahnča (barana).

Īszusz Chrīstosz takzse povīnovavsza szemu obrādu. Zahnav Petra i Joanna v Jeruszałim, stobō prīhotovīlī Jemu paszchu v domi jednoho cselovika.

V csetver^ŕ vecserom prījsov Ī. Chrīstosz sz ucsenīkamī szvoīmi v tot dom i szkazav īm:

— Szerdecсно chotyiv ja jisztī sz vamī totu paszchu pered mūkāmī moīmī, bo ot toho csaszu ne budu jisztī ot neji, poka... ne prijde carsztvije Bozsije!

Potom v znak szmīrennosztī umōv nohī ucsenīkov szvoīch; a kolī jilī, Ī. Chrīstosz otkrōv predatelya szvojeho, szkazavsī:

— Jedīn īz vasz prodaszty mja!

Ucsenīkī sztalī jedīn za druhīm zvidatī:

— Mozse, to ja?

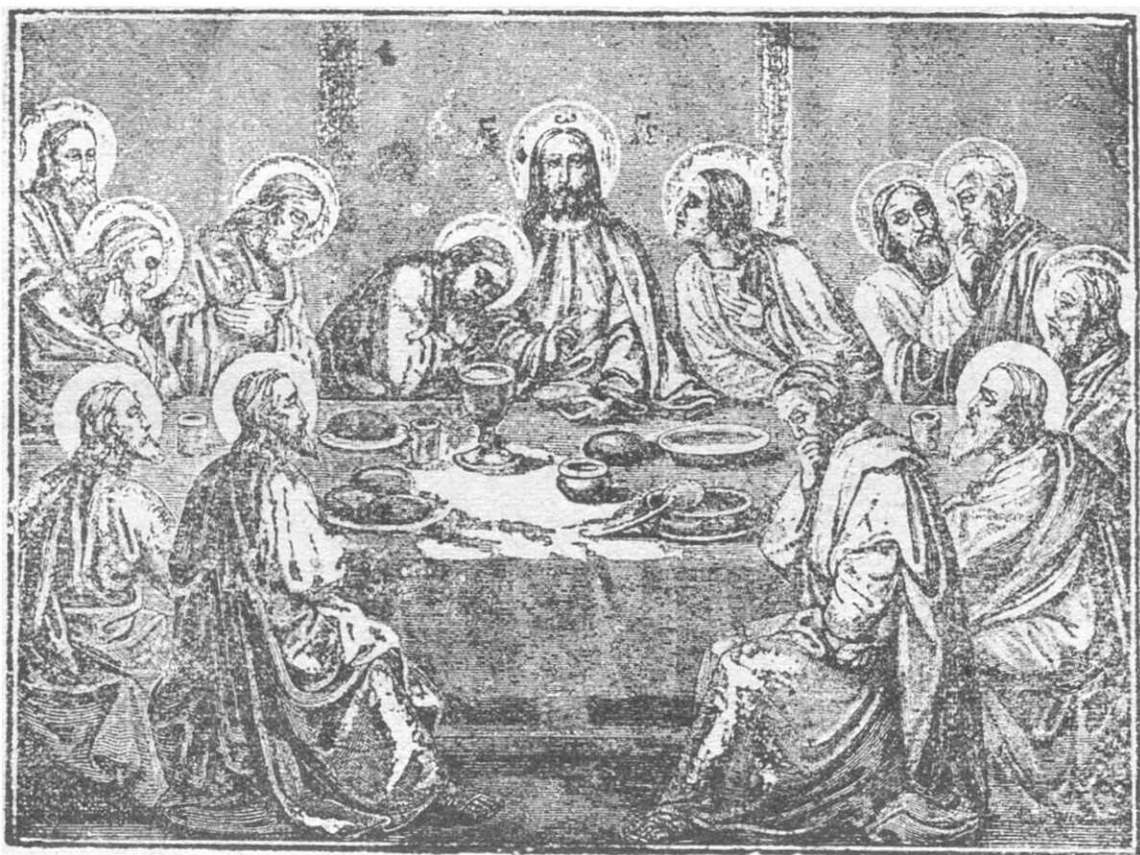
Kolī Juda Īszkariotszkij zvidav tozse, Ī. Chrīstosz otvitīv jemu:

— Tō szam szkazav (rek)!

Ī tohda Juda vsztav īz za sztola ī posov.

Ī. Chrīstosz zse vžav chlyib, perelomīv, dav ucsenīkam szvoīm jisztī ī kazav:

— Prijmīte jadīte, *szije jeszty tyilo moje!*
Potom vžav csasu sz vīnom ī szkazav:

— Pijte od Neja vszi, *szija jeszty krov moja*, Novoho Zavita, jazse za vō ī za mnohi īzlīvajemaja v osztavlenije hrichov.

Ī dodav jescse szlova:

— Szije tvorīte v moje voszpomīnanije!

Szīmī szvjatōmī szlovamī usztanovīv Ī. Chrīstosz najszyjatyijsu *Tajnu Prīcsascsenija*.

Potom pedszkazav Ī. Chrīstosz ucsenīkam szvoīm, sto uzse ne dolho bude sz nīmī, pro-

scsavsza sz nīmī, ī napomīnav ich, obō lyubīlīsza.

E Ucsenīkī zaszmutilīsza, Īszusz zse utyisav ich ī poobičav īm *Szosesztvije Ducha Szvjatoho*.

— Ja umolyu Otca — kazav — ī īnoho Utyisītelya daszty vam: Ducha īsztīnō, stobō bōv sz vamī v vikī. Szesť utyisītely, Duch Szvjatōj naucsīt vasz na vsze ī prīhadaje vam vse, na sto ja vasz ucsīv!

Kotra jeszty najbolysa Tajna?

Najbolysa Tajna jeszty *Jevcharīsztia*, ībo ona szamoho Īszusza Chrīszta, usztanovītelya vszich Taīn, pod vīdom chlyiba ī vīna prepodaje nam.

Kohda usztanovīv Īszusz Chrīstosz Jevcharīsztiju?

Na poszlyidnoj vecserī, kohda sz ucsenīkamī szvoīmī ahnca paszchalynoho jiv.

Jak usztanovīv?

Pervije vžav Īszusz v rukī szvoi chlyib, blahoszlovīv ī prelomiv jeho, ī dajase ucsenīkam, szīī szlova īzrek: „Prijmīte, jadīte, *szije jeszty tyilo moje*“. Poszem prijem csasu sz vīnom, blahoszlovīv ī dajase ucsenīkam szīī szlova īzrek: „Pijte ot neja vszi, *szija jėsztu krov moja*“. Naposzlyigy zse szīce rek k ucsenīkam szvoīm: „Szije tvorīte v moje voszpomīnanije“.

Sto szlucsīlosza tohda, kohda Īszusz īzrek szlova: „Szije jeszty tyilo moje“?

Na szlova: „Szije jeszty tyilo moje“ chlyib nevīdīmo ī csudeszno pereminīvsza v īsztīnnoje ī zsīvoje tyilo Īszusza Chrīszta.

Sto zse szlucsīlosza tohda, kohda Īszusz īzrek szlova: „Szija jeszty krov moja“?

Na szlova: Szija jeszty krov moja“ vīno nevīdīmo ī nepochopīmōm szposzobom pereminīlosza v īsztīnnu ī zsīvu krov Īszusza Chrīszta.

Cī dav Chrīstosz dakomu vlaszty chlyib na tyilo, a vīno v krov szvoju peremīnyatī?

Dav ucsenīkam szvoīm ī ich naszlyidnīkam, Jepī-szkopam ī Jerejam.

Hgyi pokazujut onī sziju vlaszty szvoju?

V szv. Līturgiī.

Sto jeszty szv. Līurgia?

Szv. Līurgia jeszty vicsna zsertva Novoho Zavita, v kotroj Īszusz Chrīstosz pod vīdom chlyiba ī vīna rukamī szvjascennīcseszkiīm tak prīnosaje szebe za nasz hrisnōch Bohu v zsertvu bez krovoprolītija, jak szebe raz na kresztyi v zsertvu prīnesz, krov szvoju proljavse.

Tazse szv. Līurgia jeszty ta szama zsertva, kotru Īszusz na kresztyi za nasz hrisnōch prīnesz?

Tak jeszty, szv. Līurgia jeszty szama na kresztyi Īszuszm prīneszena zsertva, līs obrazom zsertvovanja razlucsajutsza, szv. Līurgia bo jeszty bez krovoprolītija, a kresztna zse bōla zsertva krovava.

Cī jeszty Jevcharīsztia tokmo zsertva?

Jevcharīsztia ne tokmo zsertva, no razom jeszty ī propītaniye dlya dusī nasej.

Kolī pītajeme pusū nasu szv. Jevcharīsztiyeju?

V szv. Prīcsasztiī.

Sto csīnīt tot, kto prīcsascsajesza?

Kto prīcsascsajesza, tot prenajszvjatyijseje tyilo ī krov Īszusza Chrīszta pod vīdom chlyiba ī vīna prīnimaje, dabō dusu szvoju zsīvotīv.

Kohda povīnnō mō prīcsascsatīsza?

Kazsdoho roku ī bolyseraz, a znakomīto okolo Paszchī ī prī szmertī na puty vicsnōj.

Sto dolzsen csīnītī hrisnīk, jeszlī chocse prīcsascsatīsza?

Dolzsen dusu szvoju pervije cserez tajnu pokajaniya ot hrichov ocsīsztiī.

15. §. Sztradanija Hoszpoda naseho Īszusza Chrīshta.

1. **V szagyi Jeleonszkom.** Po tajnoj vecseri Ī. Chrīsztosz sz ucseņikamī szvoīmī otpravīvsza na horu Jeleonszku, v szad Getszīmanszkij. Tam szkazav ucseņikam :

— Bdīte ī molītesza, da ne vnījdete v īszkusenije. Szam zse posov dalyse, upavsi na kolyina, molīvsza — ī krovavōj pot padav sz neho.

Tohda javīvsza Jemu anhel ī ukriplyav Jeho. Mezsdu szīm ucseņikī szpalī.

Tak u polnoci javīvsza Juda sz vooruzsennōmī voīnamī. Na putī szkazav Juda voīnam :

— Koho počiluju, toho pojmajte!

On prīsztupīv k Īszuszu, ī počilovav Jeho. Na to Īszusz szkazav jemu:

— Tōm počilujem prodajes tō mene? Voīnov zse voprosav Īszusz:

— Koho hlyadajete?

Onī zse otvicsalī:

— Īszusza Nazorānina.

Īszusz szpokoyno szkazav:

— *Ja jeszm.*

Ot szlov Ī. Chrīshta takij sztrach napav na voīnov, sto vszi upalī na zemlyu.

Īszusz moh bō bōv tohdo utecsi, no On vmiszto toho dobrovolyno pōdav rukī szvoi, stobō povjazalī Jeho.

Voīnō vōvelī Īszusza iz szada. Aposztolō zse rozbihlīsza iz sztrachu, jak to im predsškazav bōv Ī. Chrīsztosz.

2. Īszusz Chrīsztosz pered szudom. Vōīnō ī szluhī povjazannoho Īszusza povelī do pervoszvjascsenīka *Annō*, potom zse do *Kajafō*. Szesz sztav zvidovatī Īszusza Chrīshta za Jeho nauku. Na to szpokoyno szkazav Īszusz:

— Ja hovorīv vszehda javno, v cerkvī, tajno ne naucsav nīkolī! Szproszi tōch, kotri szluchalī mja!

Tohda jedīn iz szluh, udarīv Ī. Chrīshta po liču; Īszusz lahodno szkazav tomu:

— Jeszli ja zlyi hovorīv, dokazsī, a jeszli dobri, ta za sto bjes Mja?

Mezsdu szīm zsīdovszka sztarsīna hlyadala lozs-nōch szvidkov, jednako iz szīch nīkto ne znav szkazatī protiv Īszusza stosz takoje, zasto bō mozsno Jeho oszudītī na szmerty.

Na koneč vōsztupilī dva lozsnyī szvidkī ī kazalī:

— On hovorīv: Mohu rozrusītī chram Bozsij ī v trī dnī vozdvīhnutī jeho.

Na to Īszusz molcsav. Kajafa zse zvidav:

— Zaklīnaju Tya Bohom zsīvōm, — szkazsī nam: Cī Tō Chrīsztosz, Szōn Bozsij!

Īszusz szkazav:

— Tō hlaholesī! Ī kazsu vam, sto otteper' uvīdīte Szōna cseloviceszkoho, sztojascsoho po pravoj ruči szīlō Bozsoj ī īduscsoho na oblakach nebesznōch.

Kajafa ucsuvsī to, rozder na szebi odezsdu ī szkazav:

— On chulīt Beha! Sto dumajete?

Tohdō sztarsīna vsza szkazala:

— Povīnen jeszty szmertī.

Tōm szposzobom oszudīla zsīdovszka sztarsīna Ī. Chrīszta na szmerty za to, sto On nazvavsza Szōnom Bozsiīm.

Mezsdu szīm na dvori aposztol Petr trīraz zataīv, sto on ne znaje Īszusza.

Po szudu szluhī vōvelī Īszusza von na dvor, hgyi osztavsza do rana. Tam szluhī naszmivalīsza īz Neho, bīlī Jeho, plyuvalī na neho, ī vszakīm szposzobom dokucsali Jemu. Īszusz terpiv ī molcsav.

Kolī poszmotriv na Petra, totcsasz zapiv kohut. Teper' vszpomnūv Petro szlova Īszusza:

— Prezde, nezseli zapije kohut, trīraz otrecsesza ot Mene.

Petrovī tohdō uzse bōlo zsaly za szesz' hrich szvoj, ī jak vojsov īz dvora, sztav plakatī hoŕko.

Kolī Juda uznāv, sto sztarsīna oszudīla Īszusza na szmerty, posov ko szvjascennīkam ī szkazav:

— Ja szohrisīv, ja prodav nevīnnoho.

Ī chotyiv odatī 30 szrebrennīkov, za kotri hrosi prodav bōv Īszusza; no szvjascennīkī ne prijalī hrosi, tohda Juda verh szrebrennīkī v chram, szam zse posov ī poviszīvsza.

3. Īszusz Chrīsztosz pered Pīlatom.

V pjatniču rano povelī Īszusza ko *Pontiju Pīlatu*, rīmszkomu namisztnīku, stobō velyiv īszpolnītī szmertelynōj szud, ībo līs on mav na to vlaszty.

Pīlat ne chotyiv nevīnnoho Szpaszītelya pere-datī na szmerty, no zsīdō nepresztano hojkalī:

— Raszpnī, raszpnī Jeho!

Pīlat dumav, sto uszpokoītsza tolpa, jeszli daszty mucsītī Īszusza. Tohdō voīnō sznyalī sz Īszusza verchnyu odezsu, prīvjazalī Jeho do sztolpa ī bīlī nemīloszerdno, tak, sto īzranīlī vsze tyilo Jeho. Potom ogyilī Jeho v cservenu odezsu, na holovu polozsīlī ternovōj vineč, v ruku trosztīnu ī vōszmivalī Jeho szlovamī:

— Radujsza, caru judejszkij!

Druhi plyuvalī na Nehō, bīlī Jeho po holovi tak, sto ternya hluboko vchodīlo v holovu.

Tak sztrasno īzmucsennoho Īszusza dav vōveszti Pīlat na vozvōsennoje miszto ī szkazav narodu:

— *Sze cselovik!*

Szīmī szlovamī chotyiv vozbudītī mīloszerdije v tolpi dlya Īszusza, kotrōj doszta terpiv. No dīka tolpa vsze povtorāla:

— Raszpnī Jeho!

Pīlat kazav, sto ne nachodīt v Īszuszi nījakoj vīnō, zato chotyiv pusztītī Jeho. No zsīdō szkazalī jemu:

— Jeszli pusztīs Jeho, ne jesz druhom keszaŗa, bo kto nazōvaje szebe carem, protivītsza keszaŗu.

Pīlat napudīvsza, jednako jescse raz dav vōveszti izmucsennoho Īszusza ī szkazav:

— Sze car vas!

No zsīdō opjat zakrīcsalī:

— Vožmī, vožmī, raszpnī Jeho!

Na koneč szlabodusnōj Pīlat popusztīv, peredav Īszusza dlya propjatija. No chotyiv pokazatī, sto ne prīnīmaje na szebe vīnu za oszu-

zsdenije, zato pered narodom umōv rukī ī szkazav:

— Nepovīnen jeszm v krovī toho praved-nīka, vō uzrīte!

Na to zsīdō zakrīcsalī:

— Krov Jeho na nasz ī na csadach nasīch.

Cī mnoho terpiv Īszusz Chrīsztosz?

Neīszpovidīmo mnoho terpiv ī na dusi ī na tyilyi: szkorbī, hanybō, bītya, ranō, krovoprolītija ot noh do holovō.

Ot koho terpiv?

Najbolyse ot szamōch tyich Judejev, kotrōm on mnoho dobroho ucsīnīv.

Za koho terpiv?

On nevīnnōj terpiv za nasz hrisnōch, za vszi hrichi vszeho mira.

Jak terpiv?

Ne naszīlysztvēno, no szamoochoťno īz lyubvī ko nam.

Kolī terpiv?

Na szamōj prazdnīk Paszchī, kolī Judeje ubīvalī Ahnca paszchalynoho na znak, sto on jeszty Ahneć Bozsij, vzemlyaj hrichī mira.

Kto oszudīv Īszusza Chrīszta na sztrasztī ī na szmerty?

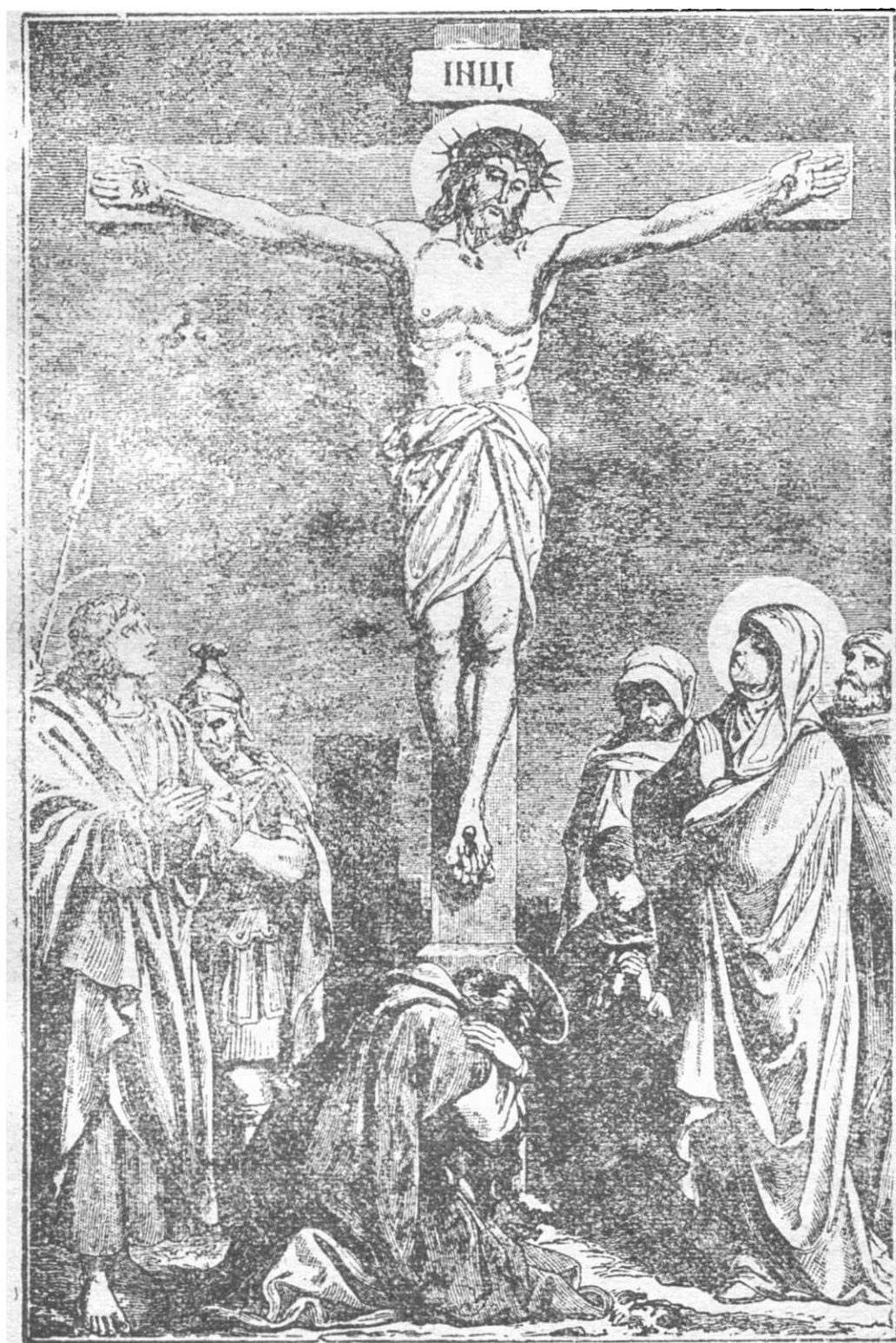
Pontījszkij Pilat, ihemon rīmszkij v Judei, sztracha radī Judejszka.

16. §. Szmerty Īszusza Chrīszta.

1. **Raszpjatije.** Po oszuzsdeniī voīnō ob-leklī Īszusza v Jeho vlasznu odezsdu ī tak velī Jeho na raszpjatije. Kreszt szvoj dolzsen bōv On Szam nesztī na Golgotu, hde chotyilī Jeho

raszpjatī. Tam položsīlī Īszusza na kreszt ī prī-
hvozdīlī rukī ī nohī Jeho ko kresztu.

Tak raszpjālī Īszusza na kresztyi v pjat-
nīcu u poludne.

Razom sz nīm raszpjālī ī dvoch razbojnī-
kōv, 'jednoho īz pravoho, druhoho īz lyivoho
boku Īszusza.

Na kreszt Īszusza polozsīlī tablīcu sz na-
pīsziju: „*Īszusz Nazorānīn, Car Judejszkij*“.

2. Poszlyidnyi szlova Īszusza Chrīszta. Zsīdō
ī voīnō jescse ī tohdō vōszmivalī Ī. Chrīszta, kolī na
kresztyi vīszīv ī sztrasnyi mukī terpiv.

Īszusz tolyko szkazav:

— *Otcse otpusztī īm, ne znajut bo, sto tvorūt!*

Takozs ī jedīn razbojnik, kotrōj vīszīv na kresztyi
po lyivoj ruči, naszmivavsza īz Īszusza ī szkazav:

— Jeszli tō Chrīsztosz, szpaszī Szebe ī Nasz!

No druhij razbojnik *pokajavsza* ī szkazav tomu:

— Ne boīssza Boha? Mō terpīne zaszluzsennu
karu, no Szesz nijakoho zla ne ucsīnīv!

Ī obernuvsīsza ko Chrīшту, szkazav:

— Pomjanī mja Hozzpodī, jehda prījdesī v car-
sztvī Tvojem!

Na to Īszusz utyisīv jeho, szlovamī:

— Aminy, kazu tebi, *dnesz sz mnoju budes v raju.*

Pod kresztom sztojala Precsīszta Gyiva Maria ī
aposztol Joann.

Īszusz, vīgyīvse velīkij szmutok Materī, chotyiv
Jeji utyisītī, zato szkazav Jej:

— *Sze szōn tvoj!*

Joannu zse:

— *Sze matī tvoja!*

Ot toho csaszu Joann Precsīsztu Gyivu vžav v
dom szvoj ī szluzsīv Jej, jak materī.

Za trī csaszō vīszīv Īszusz Chrīsztosz na kresztyi.
Kolī mukī Jeho bōlī najbolysi, zaklīkav:

— *Bozse moj, Bozse moj, dlya csoho Tō mene
osztavīv?*

A potom:

— *Zsazsdu.*

Tohdō jedīn voīn, namocsīv hubku v octu, prīvja-
zav na palīcu ī podnesz do rota Īszusza. Īszusz prī-
nyavsī ocet, rek:

— *Szoversīlosza!*

A v konči zaklīkav:

— *Otcse v rukī Tvoi peredaju duch moj!*

1. Szmerty Īszusza Chrīszta. U trī csaszō po poludnyu poszlyi szīch szlov Īszusz szklo-nīv holovu ī *umer*. Tohda nasztala velīka tma, zemlya potrāszlasza, szkalō roszpadalīsza, hrobō otvorīlīsza ī mnoho szvjatōch voszkreszlo! Zavisza cerkovna rozderlasza na dvoje.

Szotnik ī voīnō, vīgyivsi szeszi znakī, pere-sztrasīlīsza ī hovorīlī:

— Voīsztīnnu Bozsij Szōn bōv szej!

Mnohi īz naroda uvirīlī v Chrīszta ī szszokrusennōm szerdcem bilīsza v hrudī.

4. Pohrebenije Īszusza Chrīszta. Po szmertī Īszusza Chrīszta jedīn pobožsnōj cselo-vik, īmenem Joszīf Arīmafej, vōproszīv precsi-sztoje tyilo Jeho. On ī Nīkodīm sznyalī tyilo Īszusza īz kreszta, pomazalī dorohīmī olyijamī, obvilī Jeho plascsanīceju (csīsztōm bilōm pro-sztīralom) ī pochoronīlī v szagyī Joszīfa Arī-maftejszkoho v jedīn novōj hrob. Vchod v hrob zavalīlī velīkīm kamenem.

Hgyi pomer Īszusz Chrīsztosz?

Īszusz Chrīsztosz pomer blīz Jeruszalīma na Gol-gotyī na kresztyī raszpjatōj mezsdū dvoma razbojnī-kamī.

Sto dobroho ucsīnīv nam Īszusz Chrīsztosz?

Otkupīv nasz Īszusz Chrīsztosz.

Csim nasz otkupīv?

Kroviju szvojeju szvjatoju, na kresztyī izlijannoju.

Ot koho nasz otkupīv Īszusz Chrīsztosz?

Ot vlaszti diavola ī ot pohībelī vicsnoj.

Prosto jeszme zaszluzsīlī pohībely vicsnu?

Pro hrich prarodītelej nasīch, Adama ī Jevō v raji, ī pro nasi hrichī.

Cī moh Īszusz terpitī ī umertī?

Jak cselovik moh terpitī ī umertī, no ne jak Boh.

Kuda pogyivsza Īszusz Chrīstosz po szmertī?

Tyilo Jeho Joszīf Arīmaftejszkij polozsīv v hrob, a dusa jeho izōsla v ad ko szv. Otcam Vetchoho Zavita vōszvobodītī īch.

17. §. Szvitloje Voszkreszenije Chrīstovo.

Vorohī Īszusza Chrīszta pamjatalī na szlova Jeho: „V tretij deny voszkresznu“ zato zapecsatalī hrob ī prīsztavīlī k nemu sztrazsu.

V tretij deny rano raz szīlyno potrāszlasza zemlya; Anhel Hoszpodeny prīletyiv ko hrobu Īszusza Chrīszta ī otvalīv kaminy.

Chrīstosz voszkresz īz mertvōch!

Sztrazsa omertvila ot sztracha. Anhelō zse voszpivalī na nebi voszkreszenije Szpaszītelya.

V szije utro Maria Magdalīna ī druhi blahocsesztīvi zsenō poslī ko hrobu Īszusza Chrīszta, stobō pomazalī Tyilo Jeho blahovonnōmī masztyamī.

No onī uvīgyilī, sto kaminy otvalen ot hroba ī ne najslī v nem tyila Īszusza Chrīszta, no uvīgyilī jednoho Anhela, kotrōj szīgyiv na kamenī ī szkazav k nīm:

— Ne bojtesza, znaju, sto Īszusza raszpjatoho īscsete. Ne je tuj, vsztav bo, jak predpoviv. Prijgyit, uvīgyit miszto, hgyi lezsav Hoszpogy. Povicste ī ucsenīkam jeho, sto voszkresz ot mertvōch.

Blahocsesztīvi zsenō szpisīlī peredatī sziju radosztnu viszty vszīm ucsenīkam Īszusza Chrīszta, no szeszi ne virovalī, zato ī aposztolō

Petro ī Joann takzse poslī ko hrobu, ī onī vī-
gyilī, sto *voīsztinu voszkresz* Chrīstosz īz
mertvōch.

Jak dolho osztav Īszusz Chrīstosz mertvōj v hrobi?

Īszusz Chrīstosz v hrobi mertvōj osztav do tre-
tyaho dne, to jeszty ot pjatnicō do negyilī.

Sto zse ucsīnīv Īszusz Chrīstosz tretij deny po 'szmertī?
Voszkresz iz hroba szīloju szvojeju, jak Boh.

Prosto Īszusz Chrīstosz voszkresz iz mertvōch?

*Proto, obō szmertī, kotra jeszty nalozsenna kara
 za hrich, cserez szvoje voszkreszenije poprav, i stobō
 nasu viru potverdīv, sto jak on voszkresz, i mō dakolī
 voszkresznutī majeme po szmertī.*

*Sto zaszluzsīv nam tazse Īszusz Chrīstosz cserez ot-
 kuplenije?*

*Zaszluzsīv nam zsīvot vicsnōj i carsztvije nebesz-
 noje, iz rabov diavola ucsīnīv nasz szōnamī Bozsiīmī i
 naszlyidnīkamī carsztvija nebesznoho.*

*

Hgyi sža gyije tyilo po szmertī?

Tyilo po szmertī navernesža v zemlyu.

Dokolī tam bude?

*Do sztrasnoho szuda Bozsijaho i tohda vosz-
 kreszne.*

Hgyi pojde dusa po oszobnom szugyi?

Pojde tam, hgyi szebi ot Boha zaszluzsīt.

Sto szebi dusa ot Boha zaszluzsīt?

*Pravedna dusa zaszluzsīt szebi carsztvije nebesz-
 noje i v carsztviī nebesznom bezkonecsnu radoszty,
 hrisna zse peklo i v peklyi vicsnyi mukī.*

*Hgyi ide taka pravedna dusa, kotra pro hrichī szvoi neīzpo-
 kutovalasža?*

*Īde na mōtarsztvo, dokolī ne īzpokutujesža, a za
 tyim do neba dopusztītsža.*

18. §. Vozneszenije Hoszpodne.

Po voszkreszenī szvojem Īszusz Chrīstosz
 javīvsža csaszto ucsenīkam szvoīm i beszīdovav
 sz nīmī. On povelyiv aposztolam propovidatī
 Jevanhelije vszemu miru: obīčav īm csudo-

gyijsztvennu szīlu īšszakav, sto vszehda sz virnīkamī bude.

Szorok dneĵ perebōvav' Īszusz Chrīstosz na zemlī po vōszkreszeniī szvojem. Kolī poszlyid-

nijraz javīvsza aposztolam, povelyiv īm ne ot-lucsatisza īz Jeruszalīma, dokolyi ne sznijde na nīch *Duch* Szvjatōĵ. Potom Szpaszītely po-

sov sz ucsenīkamī szvoīmī iz horoda na horu Jeleonszku, opjat povtoriv im obicānije Szvjatoho Ducha i velyiv im szvīgyitelyshtvovatī o Nem po vszej vszelennoj.

Poszlyi szeho Īszu-z Chrīstosz blahoszloviv ucsenīkov i sztav podnīmatīsza ot zemlī. Vszi szmotrilī za Nīm sz pobožsnōm sztracbm, a Īszusz Chrīstosz vozvōszīvsza k nebu i nakonec jedna szvitla chmara szkrōla Jeho ot ucsenīkov. Jescse dolho szmotrilī i molīlīsza tam ucsenīkī, hde ich Bozseshztvennōj Ucsītely vozneszsza.

Jak dolho perebōvav Īszusz Chrīstosz po voszkreszenī szvojem na szem szvityi?

Za csetōredeszaty dnei, tohda zse v prīszutsztvīi ucsenīkov szvoich vozneszsza na nebo i sziv odesznuju Boha Otca.

Sto znacsīt: „szīstī odesznuju Boha Otca“?

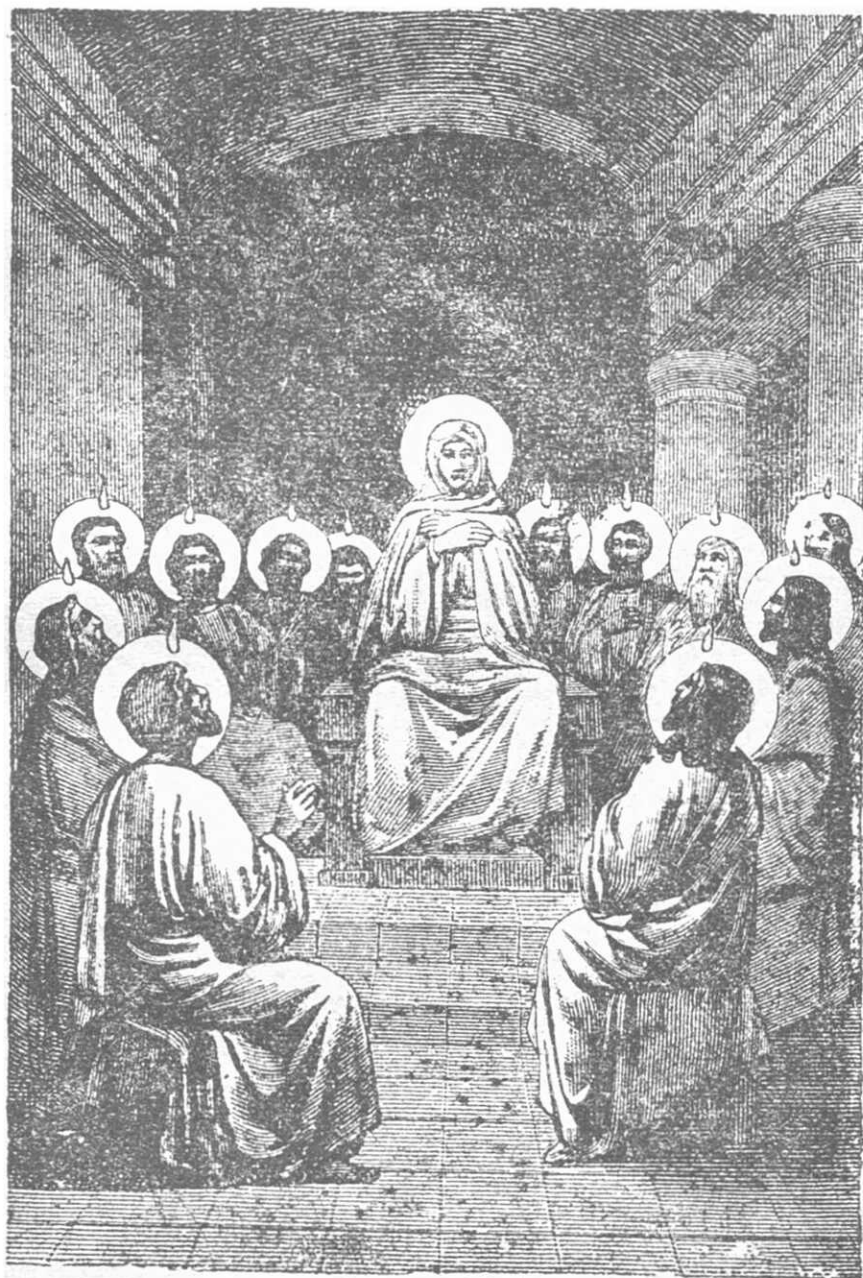
To znacsīt, sto Īszusz Chrīstosz tak na nebi, jak na zemlī tu szamu vlaszty īmije, jak Boh Otec.

19. §. Szosesztvije Szvjatoho Ducha.

V pjatydeszatōj deny po voszkreszenī Hoszpoda aposztolō sz Bozsijeja Materiju bōlī v jednoj chīzsi i molīlīsza; chīzsa bōla tota szama, hde Īszusz Chrīstosz sz nīmī jiv poszlyidnyu vecseru, i hde usztanoviv szvjatyjsu Tajnu Evcharīstīi. Raz ucsīnīvsza sum sz neba, jak bō ot vitra i napolnīv vesz dom, v kotrom bōlī aposztolō. Nad kazdōm iz prīszutnōch pojavīvsza ohnennōj jazōk. Aposztolō īszpolnīlīsza Ducha Szvjatoho, proszvitīlīsza i sztalī hovorīi na raznōch jazōkach.

V tot csasz, pō szlucsaju prazdnīka Pjatydeszatnīci, v Jeruszalīmi bōlo mnoho naroda, kotrōj, jak ucsu sum, szobravsza okolo doma, v kotrom bōlī aposztolō. Vszi csudovalīsza, kolī csulī, sto aposztolō hovorāt na raznōch jazōkach. Tohda aposztol Petr potol-

kovav ĩm, sto Hoszpogy Īszusz Chrĭstosz, voszkresz-sij ĩz mertvōch, nizposzlav ĩm Preszvjatoho Ducha. Aposztol Petr v szem pervom propovidaniĭ objasnĭv, sto Īszusz Crĭstosz jeszty Szpaszitley mira. Na propovigy aposztola v tot deny kresztĭlosza okolo trĭ tō-szacsĭ lyudej ĩ szezĭm osznovalasza perva chrĭstianszka

cerkovna obscsĭna, nacsala gyijsztvovati vĭdima Cerkov Chrĭstianszka.

Na druhij deny prĭ dverĭach cerkvĭ Petr ĩzĉilĭv jed-noho chromoho ĩ na propovigy jeho opjat kresztĭlosza dvi tōszacsĭ lyudej. Ī ot toho csaszu bōsztro umnozsa-losza csĭsz!o *chrĭstian*.

Koho običav Īszusz Chrīstosz ucsenīkam szvoīm pred vozneszenijem szvoīm?

Običav ĩm poszlatī Ducha Szvjatoho.

Kto jeszty Duch Szvjatōj?

Jeszty tretya v Trojči szvjatoj oszoba, kotra ot vika ot Otca ĩ Szōna ĩszchodīt ĩ sz Otcem ĩ sz Szōnom jeszty jedīn pravdīvōj Boh.

Cī prijalī Aposztolō običanno ho Ducha Szvjatoho ĩ kolī?

Prijalī v ohnennōch jazōkach v Jeruszalīmi pjat-deszātaho dne po voszkreszenī Chrīstovom.

Prosto sznījsov Duch Szvjatōj na Aposztolō?

Proto sznījsov, stobō ĩch dusī oszvjatīv, proszvitīv ĩ ukripīv.

Nasz zse kto oszvjascsaje?

Ī nasz Duch Szvjatōj ōszvjascsaje.

Csim nasz oszvjascsaje?

Blahodatiju szvojeju v szv. Krescseniī ĩ v procsīch szv. Tajnach.

Jak nasz oszvjascsaje?

Dusu nasu ot hrichov ocsīscsaje, jej zsīvot daruje, nasz zse nevīnnōmī ĩ pravednōmī tvorīt, ĩz rabov diavola szōnamī Bozsiīmī nasz posztavlyaje.

Cī potrebna jeszty blahodaty Bozsija ko szpaszeniju?

Jeszty tak potrebna, sto bez blahodatī Bozsijej nīkto ne mozse szpaszen bōtī.

20. §. **Csudesznoje rozprosztranenije virō Chrīstovoj.**

Aposztolō Ī. Chrīszta ne līs szluchalī Jeho nauku ĩ vīgyilī Jeho csudesza, no ĩch Īszusz ĩ okreme, ĩ oszob-līvo naucsav, stobō potōm Aposztolō prodolzsalī bozsosztvennoje gyilo Īszusza ĩ vmiszto Neho rozneszli povszūdu Jeho nebesznu nauku.

V nacsalyi Aposztolō līs ĩzbrannomu zsīdovszkomu narodu propovidalī viru Chrīstovu; no szladcsajsij

Szpaszītely v jednom otkroveniī izjavīv szv. Aposztolu Petru, sto uzse nyit bolyse izbrannoho naroda, -ibo vszi narodō jednako prīzvannō v Cerkov Jeho ī ot toho csaszu Aposztolō razōjslīsza po čilom szvityi ī vszim narodam, vszim jazōkam propovidovalī viru Chrīstovu.

No oszoblīvo velīkoje znacsenije īmije v Cerkvī Chrīstovoj obrascenije Szavla! Szavl prezsdē, jak farīszej bōv najbolysīm vorohom Chrīszta v Cerkvī Jeho; zsesztoko mucsīv ī preszlyidovav chrīsztian, ne līs v Je-

ruszalīmi, no uzse īsov ī v Damaszk, stobo ī tam povjazav chrīsztianov ī tak prīprovadīv īch v Jeruszalīm. No vot na szem putī csudeszno prīzvav Īszusz Szavla v Aposztolō ī on v Damaszki ot Ananija prīnyav szv. Krescsenije, v kotrom ī nazvan *Pavlom*, ī ot toho csaszu na tolyko pereminīvsza, sto īz najbolysoho voroha sztavsza najbolysīm ī najvernyijsīm Aposztolom, kotrōj mezsdū vszimī Aposztolamī najbolyse potrudīvsza v rozprosztanenī virō Chrīstovoj; on najbolyse naro-

dov navernuv v Cerkov Chrīstovu ī proto dosztojno ī pravedno polucsiv prekrasznoje īmja: „Velīkij Aposztol jazōkov“!

Szej velīkij Aposztol szvoi duchovnyi csada ne līs zsīvōmī szlovamī, no ī bozsasztvennōmī pīszmamī naucsav ī szīi prekrasznyi poszlanija szv. Aposztola Pavla ī teper' na szv. Szluzsbi Bozsoj kazsdodenno v Cerkvī nasoj csītajutsza.

Tak szej velīkij Aposztol Pavel, jak ī verchovnōj Aposztol Petr mucsenīcseszkoju szmertiju pomerlī v Rīmi 67-ho hoda po Rozsdesztvi Chrīstovom.

Ī procsi Aposztolō — szo īzjatijem szv. Joanna Bohoszlova, vozlyublennoho ucenīka Ī. Chrīszta — vszi ī zsīvot szvoj zsertvovali ī krov szvoju prollyali za nebesznu viru Chrīstovu ī tak mucsenīcseszkoju szmertiju szvojeju voīsztinu zaszvīgyitelysztvovali to, sto onī za īsztinu, za pravdu hotovō ī umertī!

Po szmertī aposztolov, naszlyidnīk szv. Petra papa rīmszkij, jepīszkopō ī szvjascennīkī prodolzsali propovidanije Jevanhelija. V pervōch vikach pohane ī zsidō duzse preszlyidovali chrisztian ī mnohi umerlī mucsenīcseszkoju szmertiju za viru szvoju. No zato tyim lucsse sīrīlosza chrisztiansztvo, ībo Īszusz Chrīstosz, jak predpoviv, nevidīmo zasztupaje ī upravlyaje cerkov szvoju.

Sto csīnīlī Aposztolō, prijavse Ducha Szvjatoho?

Aposztolō prijavse szv. Ducha propovidali nauku Chrīstovu ī kresztīlī, krescsennōch zse na Vosztoči ī na Zapagyi v jedno szobranije szovokuplyali.

Jak nazōvalī krescsennōch?

Krescsennōch ot īmene Chrīszta *chrisztianamī* nazōvalī.

Kto jeszty chrisztian?

Jeszty kazsdōj cselovik, kotrōj v īmja Otca, Szōna ī szv. Ducha krescsen jeszty.

Jak nazōvalī szije szobranije chrisztianov?

Szije vidīmoje szobranije Chisztianov *cerkoviju chrisztianszkoju* nazōvalī.

Kto jeszty osznovately Cerkvī, cī Chrīstosz īlī Aposztolō?

Osznovately jeszty Īszusz Chrīstosz, Aposztolō zse szuty līs propovidnikī ī raszprosztranītelyi jeji.

Kto īmiv vlaszty v pervoj cerkvī chrīstianszkoj?

Szv. Aposztol Petr ī procsi 11 Aposztolō.

Kto jeszty teper' naszlyidnīk szv. Ap. Petra?

Naszlyidnīk szv. Ap. Petra jeszty Rīmszkij Otec, ponezse szv. Petr v Rīmi pomer.

Kto szuty teper' naszlyidnīkī procsich 11 Aposztolov?

Naszlyidnīkī procsich 11 Aposztolov szuty Jepī-szkopō, kotrōm podcsīnenō szuty procsi szvjascsenīkī.

Szkolyko jeszty pravdīvōch cerkvej?

Jak vira, tak ī cerkov pravdīva jeszty tokmo jedna ī szija jeszty: chrīstianszko-katolīcseszka.

Sto jeszty cerkov chrīstianszko-katolīcseszka?

Cerkov chrīstianszko-katolīcseszka jeszty vīdīmoje szobranije chrīstian, kotī v jednoj viri jedīnōmī tajnamī zsīvut pod upravlenijem holovnoho Pasztōra, Rīmszkoho Otca, kotrōj jeszty holova cerkvī.

Tazse ne Chrīstosz jeszty holova cerkvī?

Chrīstosz jeszty nevīdīma holova cerkvī, vīdīmoju holovoju zse cerkvī Īszusz Chrīstosz posztaviv szv. Aposztola Petra, kotroho naszlyidnīk jeszty Rīmszkij Otec.

Sto tvorīt Duch Szvjatōj v cerkvī chrīstianszko-katolīcseszkoj?

Boh Duch Szvjatōj cerkov chrīstianszko-katolīcseszku upravlyaje, szochranyaje ī oszvjascsaje.

Dokolī bude Cerkov chrīstianszko-katolīcseszka na szem szvītyi sztojatī?

Sztojatī bude do konca szvita, Īszusz Chrīstosz bo priobičav, sto on Cerkvī szvojej do szkoncsanijavika pomahatī bude, sto cerkov jecho a nī szami pekelynyi szīlō nīkohda ne peremohut.

SZODERZSANIJE.

V I—II. klaszszach nar. skolō līs tyi csasztī nuzsno prepodatī, kotri sz bolysīmī bukvamī vōdrukovanyi. V szīch klaszszach prī szej Biblii ne nuzsen okremisnōj katīchīz, no līs tyi katīchītīcseszki voproszō nuzsno zau-
csītī, kotri id kazsdomu bīblīcseszkomu razszkazu prī-
danō; szīmī katīchītīcseszki vōvodamī prīhotovlyajutsza
ucsenīkī ko poradocsnomu īzucseniju katīchīzma ī uz-
najut szvjaz Katīchīzma ī Biblii. V III—IV. klaszszach
čila szesza Bīblia dolzsna prepodatīsza, ī tuj uzse ī
okremisnōj Katīchīz nuzsno zaucsītī.

I. Sztarōj zavīt.

	Sztr.
1. §. Szotvorenije szvita. Proīszchozsdenije szvita. Kto jeszty Boh?	3
2. §. Anhelō. Nevīdīmōj szvit. Dobri ī zlyi anhelō	4
3. §. Adam ī Jeva v rajū. Īz cseho szoszoīt cselovik? Dusa nasa bezszmertna ī podobna Bohu. Čily cselovika	5
4. §. Pervōj hrich. Sto jeszty hrich?	7
5. §. Kara za hrich prarodītelej nasīch. Komu poskodīv hrich pervorōdnōj? Boh mīloszerdnōj je, poobičaje Otku- pītelya	8
6. §. Kaīn ī Avely. Zapovigy lyubvī. Jak lyubīme Boha? Kto jeszty blīzsnij nas? Jak lyubīme blīzsnyaho?	10
7. §. Potop szvita. Boh dozīraje szej szvit	12

8. §. Szōnō ī potomkī Noja. Sztolp Babilonszkij. Hordoszty. Hrich otpusztītelynōj ī szmertelynōj. Hrichī holovnyi	14
9. §. Avraam. Cī dovolyno tokmo varovatīsza ot zla? Dobrogyitely. Holovnyi dobrogyitelyi. Dobri ucsīnkī ..	15
10. §. Avraam zsertvuje Īszaaka. Sto lyubīt ī sto nena-vidīt Boh? Boh jeszty szvjatōj, szpravedlīvōj, dolhoter-pelīvōj, mīlosztīvōj szlovom szoversennyijsij	17
11. §. Jakov. Cī potrebno virovatī?	19
12. §. Szōnō Jakova. Īszpovidaniye virō	20
13. §. Mojszej. Pjaty ricsī	22
14. §. Īszehod īz Jehīpta. Deszaty Bozsiich zapovidej ..	24
15. §. Īzraīlytyane na zemli Kanaanszkoj. I., II. ī III. zapovigy Bozsa	26
16. §. Szudiī ī pervoszvjascennīkī. IV. zapovigy Bozsa	27
17. §. Szaul, Davīd ī Szolomon. V. zapovigy Bozsa ..	27
18. §. Carsztvo Īzraīlyszkoje ī Judejszkoje. VI. ī IX. za-povigy Bozsa	29
19. §. Prorokī. VIII., VII. ī X. zapovigy Bozsa	30
20. §. Poszlyidnyi csaszō pered rozsdesztvom Szpaszi-telya	33

II. Novōj zavit.

1. §. Blahoviscsenije. Jak sztavszā Boh Szōn cselovikom?	35
2. §. Rozsdesztvo Īszusza Chrīszta. Sztritenije Ho-szpodne. Otec ī Matī Ī. Chrīszta	37
3. §. Volchvō īz Vosztoka. Hgyi bōv voszpītan Ī. Chrī-sztosz?	40
4. §. Dvanadčatyrocsnōj Īszusz v cerkvī Jerusza-līmszkoj. Kolī dolzsnō mō chodītī do cerkvī? Jak tam szpravovatīsza?	43

5. §. Krescsenije Īszusza Chrīszta. O szvjatoj Trojci 44
6. §. Īszusz jak ucsītely. Sto ucsīv Ī. Chrīsztosz? Virnyi, nevirnyi 46
7. §. Csudesza Ī. Chrīszta. 1. Pervoje csudo. 2. Lovlya rōb. 3. Buřa na ozeri. 4. Donyka Jaīrova. 5. Junosa Naīnszkij. Blahodaty Bozsa. Tajnō. 48
8. §. Nauka Īszusza Chrīszta. 1. Holovna zapovigy. 2. O blīzsnīch ī vorohach. 3. Molītva. 4. O szposzobi dobrōch gyil. 5. Propovigy. 6. Szmīrennoszty. 7. Lepta vdoviči. 8. Provigyinije Bozsoje. O molītvi 53
9. §. Nauka Ī. Chrīszta v prīcsach. 1. Szījately. 2. Otpuscsenije. 3. Mīloszerdnōj Szamařanīn. 4. Bludnōj szōn. 5. Ubohij Lazar̃ ī nemīloszerdnōj bohacs. 6. Mōtar̃ ī Farīszej. Pokajanije, szpovigy 57
10. §. Īszusz Chrīsztosz mezsī gyitymī. Prosto mō otcev duchovnōch szluchati ī csesztovatī majeme? Szvjascsensztvo. Malzsensztvo 62
11. §. Preobrazsenije Hoszpodne. Szoversensztvo chrīsztianszkoje. Szovitō Jevanhelszki 64
12. §. Voszkreszenije Lazařa. O szmertī. Poszlyidnyiricsī. Jelepomazanije 66
13. §. Prorocsesztva Ī. Chrīszta. Vtoroje prīsesztvije Ī. Chrīszta. Sztrasnōj ī oszobnōj szud 68
14. §. Tajna vecseřa. Szv. Jevcharisztia. Līturgia. Prīcsascsenije 70
15. §. Sztradanija Ī. Chrīszta. 1. V szagyi Jeleonszkom. 2. Pered szudom. 3. Pered Pīlatom. Oszuzsdenije, sztradanija Ī. Chrīszta 74

Sztr.

16. §. Szmerty Ī. Chrīszta. 1. Raszpjatije. 2. Poszlyidnyi szlova Ī. Chrīszta na kresztyi. 3. Szmerty Ī. Chrīszta. 4. Pohrebenije Ī. Chrīszta 78
17. §. Szvitloje Voszkreszenije Chrīsztovo. Kuda poj-
deme po szmertī. Voszkreszneme. Csīsztīliscse 82
18. §. Vozneszenije Hoszpodne. Vlaszty Ī. Chrīszta .: 84
19. §. Szosesztvije szv. Ducha. O Szvjatom Duszi. Oszvja-
scsenije 86
20. §. Csudesznoje rozprosztranenije virō Chrīszto-
voj. O szvjatoj cerkvī 88

Sz. Ī. Chr.!

